

140
1978

067355 0
30841113 30

ՀԻՄՆԵՐՆԸ

9
1978

ჩ ე მ ლ ს კ მ ლ ა ვ

მ ზ ი ა რ ხ ე მ ი ა ნ ი

გვირხვე ცისკრის ცისფერ ფარდებს
სასექტემბრო ზარის ხმებით,
გახარებს, რომ გავიზარდეთ,
რომ ხალისით გიბრუნდებით,
რომ სულ შუქად მიმოვფინეთ,
რაც საგზალი გაგვაყოლე,
მთა და ბარი მოვიფრინეთ,
ფრთები ქარებს დავატოლეთ.
გეიცინიან,
კრიალუნენ
მერხები და მაგიდები,
ყველას ღიმილს მიაგებებ,

დედასავით დავგვივლები.
ჩიტუნების ჭიკჭიკივით
უბეს გიგსებს ხმები ჩვენი,
აქ რომ სიბრძნის კერა ღვივის,
იმ შუქით ვართ გულსაგენი.
ხომალდს გაგზარ,
ცისფერ ხომალდს,
სიბრძნის ზღვაში რომ გასცურა
და ათასიც გაიყოლა
უცხო გზებზე მოგზაურად,
ავგავსე და გაგვახარე
ძიებით და აღმოჩენით,

კიდევ უფრო შეგვაყვარე
მშობლიური მხარე ჩვენი!
ჩვენი სკოლაც,
საყვარელო,
მშობლიური ჩვენი სკოლაც,
ეს რა გრძობამ აგვიყოლა,
ეს რა გრძობამ აგვათრთოლა!
გვირხვე ცისკრის ცისფერ ფარდებს
სასექტემბრო ზარის ხმებით,
ჩვენც ავმადლდით,
გავიზარდეთ,
ჩვენც ხალისით გიბრუნდებით.

უგის წიგნაკში ჩანიშნული მისამართები

ნათქვამი
შაილაძე

**საპირი პიონერული ხაზისავე
მოუხმოს ბანაკი.**

და-მა გონა და ეთერ ჭადუბებს, დღით ბულაშვილს, ნინა მოძმანაშვილს, ელიკო ზვადიაგანს, გულიკო გიორგობიას, მარინა შიუკაშვილს, კახაბერ დობორჯინიძეს, ვია ბიჭიშვილს, ირაკლი ვარდისანიძეს, თამარ ანკარიძეს ახლაც თვალწინ უდგავთ მასწავლებელთა საყავშირო ყრილობის დღე. თბილისის 101-ე საშუალო სკოლის პიონერთა კომისარია, ზაფხულში პიონერთა ბანაკ "ციცკარის" უფროსი ნახი დობორჯინიძე საქართველოს რჩეულ მასწავლებლებთან ერთად ჩვენი სამშობლოს დღეაქალაქში მიმგზავებოდნენ...

მოსკვიდან ბანაკის უფროსის ჩამოსვლამდე „ციცკარლებმა“ პიონერთა საყავშირო მარშის მარშრუტებით გახალს მუშაობა, ბანაკის თითოეული დღე ლუწინური კომკავშირის 60 წლისთავისათვის უნაღდის ნიშნით მიმდინარებდა. ყრილობის დღეუგატის ჩამოსვლის მეთუთმენლად ელოდნენ ბავშვები; იკოდნენ, ნახი მასწავლებელი სინტერესო ამბებს ჩააქუტებდა მათ მოსკვიდან. ბანაკი ზაფხულის დიდი სიხარულით ცხოვრობდა, ჩვენს სამშობლოში თუ მის საზღვრებს გარეთ მომზადარ ყოველ მნიშვნელოვან მოვლე-

ნას ესმურებოდა: — მოსკოვში მასწავლებელთა საყავშირო ყრილობა თუ პეანაში ახალგაზრდობისა და სტუდენტთა XI მსოფლიო ფესტივალი, — ყოველივე მათი განცხისა და ბჭობის საგანი გამზღბოდა.

მეტად ყოჩაღობდა რამველის საჭჭოს თავმჯდომარე სოსო აგსასისწვილი. მისი თვალი და ყური ყველაფერს სწვდებოდა. თბილისის 57-ე სკოლის მოსწავლე კალანბურთელთა ნაყრების წევრს არ გასჭირვებდა ბანაკის დიდი პიონერული კოლექტივის წინამძღოლობა.

... შეკრება, შეხვედრა, ლაშქრობა, კონკურსი, სპორტული შეჯიბრებები, ზემოები ერთმანეთს სცვლიდა. რუსულბლიკის სხვადასხვა კუთხიდან ჩამოსულ განათლების მუშაეთა შვილებს მოსწონდათ მწვაბეში რეალული ბანაკის მდებარეობა, ლამაზი, ქაათეთა კორპუსები, სპორტული მოედნები, ასევე მათ სანავადროდ გაშლილი ბანაკის მიმდებარე წყნეთის ველ-მინდვრები... ერთი სიტყვით, მოსწავლეებს, განათლების, უმაღლესი სკოლისა და სამეცნიერო დაწესებულებების მუშაეთა პროფკავშირის ბანაკ "ციცკარში" გონიერად დასვენებისა და ფიზიკური წრთობის კარგი პირობები ჰქონდათ. დილის პიონერული ხაზიდან გვიან საღამომდე შექვევარე ცხოვრებით ცხოვრობდა ბანაკი.

აქ მიღებულ შთაბეჭდილებებზე მოგვითხრობს სოსოსა და მისი მეგობრების ზაფხულის ჩანაწერები სიხვეუბის წიგნაკებში... თავორცელი იწყება ბანაკის უფროსის მასწავლებელთა ყრილობის დღეუგატის ნაამბობით მოსკოველთა გულთბოლ მასპინძლობაზე; საქართველოდან ჩასულეს რეინიზის სადგურზევე ქართულ ეროვნულ ტრასაემულში გამოწყობილი მოსკოველი პიონერები შეახვედრეს; — შემდგმ დაათვალიერებინეს წითელი მოედ-

ნი, კრემლი, ქალაქის სხვა ღირსშესანიშნაობები.

ყრილობის დღეუგატმა წყნეთში ახალი მისამართებიც ჩამოიტანა; ყველას ჩააწერინა და რჩეველ მისცა, სექტემბერში სკოლაში მიბრუნებულეს მისამართები ინტერნაციონალური მეგობრობის კლუბში შეეტანათ; წერილები გაეგზავნათ უფროსის სტრ, ხერსონის ლუქის გვირაკის რაიონის სტანიცა სოკოლომარნოეში მარინა კოროლის სახელზე, ტრაკიეთის სსრ რესპუბლიკაში ნიქიკეტის 30-ე სკოლაში დობობარ სიოლგასა და რიგის 75-ე სკოლაში ნატარა მომეტოვას სახელებზე; მისამართების გარდა ნახი დობობორჯინიძემ პიონერებს ჩამოუტრანა იმ რესპუბლიკების ბავშვთა თამაშობების აღწერაც.

პიონერებისათვის განსაკუთრებით საყურადღებო იყო მასწავლებელთა ყრილობის დღეუგატების შეხვედრა საყავშირო ალკკ ცენტრალურ კომიტეტში, ცენტრალური კომიტეტის პირველ მდივანთან ბ. პასტუხოვთან, საყავშირო ალკკ ცენტრალური კომიტეტის მდივანთან, პიონერთა საყავშირო საჭჭოს თავმჯდომარესთან ა. ფედელოვასთან; საყავშირო ალკკ ცენტრალურ კომიტეტში გამართული მცირემიწეობა მიღება, რომელსაც სხვა მცირემიწეობებთან ერთად ესრებოდა მცხეთის

14884

საპროდუქციო ქარხნის 13
ქ. თბილისი, სასაბურთაოს რაიონი, წმინდა ნინოს ქუჩა
კვანაძის სახლი
საქონლისა
საგაყიდველი

კომკავშირის
60 წლისთავის
შესასვენებლად

კომკავშირი
1978

გ. მიწეპის ს. ს. ს. ს. ს.
საქონლისა
საგაყიდველი

ქარვალ ითქვა საკავშირო XVIII ყრილობის დადგენილებების შესრულებაში პიონერთა როლი ზეო; იმაზე, რომ რეოლში, რაზედა რაზემული ყოველი პიონერთა საქმე, შრომითი ნობათი, მიღებული ხუთიანი თუ გვერდში მყოფი მეგობრისათვის, უფროსებისათვის გაწეული ყოველი სიტყვა საუკეთესო საჩუქარია მე-60 წლისათვის იუბილე-სადმი.

ბანაკში მიღებული გამოცდილება გაუადვილებს აქტივობებს „სიცილის საღამოების“, კონსტრუქციების — „აბა, ბიჭუნებო!“, „აბა, გოგონებო!“ მომზადებას.

სკოლის შემდეგ თავისუფალი დრო შეიცვება ბანაკში შესწავლილი სინტერესო თამაშობით: „ბურთის ჩაგდება“, „სპორტული პანტომიმა“, „სალათის დამზადება“ და სხვ. გაიხსენებენ მეზობლოში მიღბარე ბანაკ „მეგობრებთან“ ერთად გამართულ სამწყობრო სიმღერების დათვალიერებას, სადაც „შეგარდენილან“ 25 პიონერი ცონაწილობდა, მაშინ გაიმარჯვა „ცონკრის“ პირველმა რაზმმა. კომკავშირის მე-60 წლისთვის მიძღვნი ვიქტორიანაკონკურსი — „ვინ უკეთ იცნობს ჩვენს მხარეს“, მოგონებათა საღამო — „თქვენს სახელს სამშობლო სანთლებად აინთებს“, „ჩვენი შრომითი ნობათი — ფესტივალს“, ზეპირი ეურნალი — „გ. ი. ლუნიჩი — ოქტომბრის რევოლუციის ბელაი“, მხატვრული კეთხვის საღამო, ახალგაზრდობისა და სტუდენტთა XI მსოფლიო ფესტივალისადმი მიძღვნილი შაბათობა, ელვაკონცერტი, კოცონი, საპატრიო სტუმრების მონაწილეობით გამართული საღამო — „ვიცნობთ ლ. ი. ბრეჟნევის „მცირე მიწაზე“ და აღორძინებაზე“, ინსცენირებული სიმღერების საღამო, დისკუტი: „ვინ უკეთ იცნობს საქართველოს სსრ კონსტრუქციას“, კარნავალი, მხიარული სტარტები, ფანტას-

რეაქციანი სკოლის დირექტორი შ. თათარაშვილი.

საკავშირო კომკავშირის ცენტრალურ კომიტეტში გამართულ შეხვედრაზე ნაზი დობორჯინიძეს შეკრებილიათვის უამბნია, თუ როგორ აგროვებენ ქართველი პიონერები „ნობათს წიქარასათვის“, იღებენ „პიონერულ ნაღობს“, მხარში უღვანან უფროსებს საკომლემენტო მონდრებსა და ბაღ-ვენახებში, სატკივარზეც უსუბრიათ. უთქვამთ, რომ ძნელია პიონერული ატრიბუტების შექმნა, რომ მუსიკით გატაცებულ ბავშვებს ორკესტრის ჩამოყალიბება უძნელდებათ, რადგან ინსტრუმენ-

ტების შექმნა ჰერს. იმ შეხვედრაზე ბერი თქმულა ფაბრიკა-ქარხნებიდან, კოლმეურნობებიდან თუ საბჭოთა მეურნეობებიდან მოსულ მუშა რაზმის ხელმძღვანელებზეც...

ნაზი ხელმძღვანელმა ამ ზაფხულს თავისი ბანაკის პიონერებს სხვა დარიგებებიც მისცა. როცა სკოლაში რაზმისა თუ რაზმეულის საბჭოებს ზაფხულის ანგარიშებს ჩააბარებთ, უსათუოდ უამბეთ საკავშირო ალქცენტრალური კომიტეტის პირველ მდივანთან შეხვედრაზე, სადაც ასე

ბანაკის საპატრიო დამსვენებლში იხვანე ჯარტყელი საზოგადოებრივი ფაფრაციული რეპრეზენტანტი.

ზახხულშიც არ მოკლებია გზარეველთა ნარბაზებს.

ტიკური პროექტების — „მფრინავი თევზების“, „წყალქვეშა ქალაქის“, „მომავლის ბანაის“ დაცვა და სხვა მრავალ ბავშვებზე ვერ დაიფიქსებენ საყვარელ ხელმძღვანელს, თბილისის პუშკინის სახელობის პედაგოგიური ინსტიტუტის წარჩინებულ სტუდენტს სერგო ვარდოსანიძეს. პედაგოგური ინსტიტუტშიც მიაკითხავენ მას.

ბანაკიდან კიდევ ერთი სასლოვარი

წაიღეს პიონერებმა, უბის წიგნაკში ჩაინიშნული მისამართები:

თბილისის 1-ლი სკოლა, გოჩა და ეთერ ჭკალდუებს.
 თბილისის 47-ე სკოლა, ირაკლი ვარდოსანიძეს.
 ბოლნისი, გომარეთი, ელიკო ხვადაიანს.
 ვანის 1-ლი სკოლა, თამარიკო შენგელას.
 თბილისი, 129-ე სკოლა, მარინა შიუკაევას.
 თბილისის 54-ე სკოლა, უფროს

პიონერებმძღვანელ მარინე წულაიას...

პიონერთა უბის წიგნაკში ჩაინიშნული მისამართების სია ზრცელთა...
 ახალი მისამართებით გაივზავნება ბარათები; ამას კი მოჰყვება ქალაქის და სოფლის პიონერების ურთიერთობის განმტკიცება. კარგ საქმეთა ურთიერთგაზიარება, დიდი პიონერული მეგობრობა ლენინური კომკავშირის მე-60 წლისთავისათვის მზღვლების დღეებში.

ხეში ნაყვარი მიჭირეს

კვლიმაკ
 ასლაბაიშვილი

მ ო თ ხ რ ბ ა

მხატვარი
 პასტანა პულისაიშვილი

— ზურიკო, დამსვი მერხზე!
 ზურიკომ ვითომ ვერ გაიგო.

— არ გესმის?

კვლავ დუმილი.

— ზურიკო! — ხმას აუწია მაკამ და ნაწყენმა ქვედა ტუჩი ჩაიკვინტა, სახეზე აღმურმა გადაკარა.

ზურიკო კი მომასავით გარინდებული იჯდა, თავი ფანჯრისკენ მიგზრუნებინა, ვითომ კავკასიონის მთების სილამაზემ მომტაცა თვალიო, და მარადიული თოვლით დაფარულ მწვერვალუმს გამტერებული უყურებდა.

მაკა მოთმინებით იცდოდა, შავი, დიდრონი თვალებით დასცქეროდა ბიჭის ჯაგარა თმას და ფიქრობდა, ერთხელაც ვთხოვ, თუ კიდევ მიიყრუა ყური, მაშინ სხვაგან გადავვადებო.

თითქოს ფიქრს მიუხვდაო, ზურიკომ თავი მიმძიმე მოაბრუნა მისკენ და ისე შეათვალიერა, კაცს ეკონებოდა, დღეს პირველად ხედავდა მას და სულ რაღაც ოთხიოდე წუთის წინ, ახალი სასწავლო წლის დაწყებისთანმი მიძღვნილ მიტინგზე

გვერდივერდ არ იდგნენ. თუმცა რა, არც მაშინ გაუცია ხეირიანად ხმა, როცა მაკა მიესალმა და პირველი სექტემბერი მიულოცა.

— მიცნობ, გიცნობ? — თქვა ზურიკომ, მერხზე უფრო მოხერხებულად დაჯდა და თავი ისევ მზით განახსავებული ღია ფანჯრისკენ მიაბრუნა.

გოგონა მოთმინებით ელოდა. ცალ ხელში ახალთახალი, ყვითელი ტყავის ჩანთა ეჭირა, მეორეში — ცისფერ ქალაღღ-შემოკრული თიხის ქოთანში. ქოთანში ოთახის ია საამურად ყვავოდა.

ზურიკოს სიკვიტემ და უყურადღებობამ გოგონას გული ატკინა. გაჯაგრებულმა ფეხები დააბაკუნა და დაემუქრა:

— არასოდეს ხმას არ გაგცემ!

— აი დარდი, არ შემამინა! — ისე თქვა ზურიკომ, აქეთ არც მოუხვდავს.

— არ დაგვდარდება ხომ? — ჩაესმა მაკას ბრახანარვი ხმა.

— არა! — სწრაფადვე გატაპასუხა ზურიკო.

- ზურიკო!
- ვიცი, რომ ზურიკო შევია!
- ლამაზი, ბიჭო!

ზურიკომ თავი მოაბრუნა და მაკას ქვევდიან ასედა რა კოსტად დაუვარცხნია თმა, უკან ერთად მოუქუჩებია და ზედ თეთრი პებელასავით ბაფთა დაუსუკუბებია! ყელსახვევიც რა მოხდენილად გამოუნაკვავს! ია? ია რიდასთვის მოუტანია? ალბათ ბოტანიკის მასწავლებელს მიაართმევს, — დაასკება ზურიკომ და უცებ მოაგონდა, რას თხოულობდა მისგან მაკა.

- იცი რა, შენს გვერდით ჯდომა არ მინდა!
- რატომ?
- იმიტომ!
- მიზეზი?
- ვითომ არ იცი!

მაკას ხელი დაეღალა. ქოთანი მერჩხვ ფრთხილად დადგა. — ქოთნის ადგილი ფანჯრის რაფაა! — შენიშნა ზურიკომ.

მაკამ ქოთანი მერჩხიდან აიღო და რაფაზე შემოიდგა. — მაშინ შენი ბრალი იყო! — ჩემი? — წამოძიხა ბიჭმა და ფეხზე წამოსტა, მაკას ცხვირწინ აეტყუა. — ჩემი, ხომ?!

— დიას, შენი!

ზურიკო ფიქრობდა, რა ვუთხრა ახლა იმისთანა, რომ უფრო გაეჯავროთ. ვიდრე მოიფიქრებდა, ჰაერი ღრმად ჩაიუნთქა და, რაკი უცებ ვერაფერი მოიასურა, საბერველივით ამოიქმინა. ამ დროს ვიღაცის ხმა მოისმა: — ჩემთან დაჯექი!

ზურიკო იქით შებრუნდა, მისი თვალები უცხო ბიჭის თვალებს შეეფეთა. მაღალი, ქერაქორიანი, ლამაზი ბიჭი იყო. მეოთხე მერჩხე, ფანჯარასთან იჯდა.

— ვერ დაეტყვი შენს ადგილზე? — კბილებში გამოსცრა ზურიკომ.

ბიჭმა პასუხად გაიღიმა. — ადვილი თავისუფალია და... — ფრთხილად, ბიჭო! — შეუბღვირა ზურიკომ და იმის შიშით, ემანდ მაკა იმ ბიჭთან მართლა არ გადაჯდესო, ფარხმალდაყრილმა ჰკითხა: — საით იწებებთ, ფანჯარასთან თუ აქეთ? — განგებ ჰკითხა, თორემ განა არ იცოდა, მაკას ფანჯარასთან რამ უყვარდა ჯდომა? შარშანაც ხშირ ეთრდებოდა იმის წინაც. ყოველთვის ფანჯარასთან ირჩევდნენ მერჩხს, რადგან იქ ერთდროულად შევიძლია იცოდეს, რა ხდება კლასში და რა ამბავია გარეთ, მით უმეტეს ახლა, როცა სწავლა ახალ სკოლაში დაიწყეს და მის ეზო-ყურეს სერიანად არ იცნობენ. ზურიკომ პასუსს აღარ დაუცადა, მაკა ფანჯრისაკენ გაატარა, უცხო ბიჭს ერთხელ კიდევ მიხედა, რომ მუშტი იწვევებინა.

ბიჭი აღარც მაკას უყურებდა, აღარც ზურიკოს, გარეთ იცქირებოდა.

მაკამ ჩანთა მერჩხში შეინახა, ხელები უკან შემოიწყო, სა-ზურჯავს მიეყვანა, შეამოწმა, როგორ მოეწყობინა ახალ მერჩხს... მიეწონა და კმაყოფილმა გაიღიმა. შემდეგ კლასს მო-
4 ავლო თვალი. ყველაფერი ახალი იყო: დაფა, მასწავლებლის

მაგიდა, სკამი, მერჩხები, ჰაერიც სულ სხვანაირი იყო, საღე-ბაგებისა და გარედა შემოჭრილი შემოდგომის სურნელი გაეცვლილიყო. მისი თანაკლასელებიც შეცვლილიყვნენ: უფრო გამაღლებულიყვნენ, მზე მოჰკიდებოდათ. თვითონ ზურიკიც გვირონად იყო გარუჯული. ახლა ის ამრეზილო იჯდა. მაკამ ფრთხილად შეას მზარზე ხელი და თავისკენ მოაბრუნა.

- რა იყო, ზურიკო, რა გაწყენინე ასეთი?
- კმ, ვითომ არ ახსოვს!
- რა გწნა, რომ აღარ მახსოვს?
- ჭკუი რომ მიწოდეს, არ გახსოვს?
- ცე სიტყვა მაშინ პირველად შენ იხმარე.
- თუ შენ მოვივლიდა თავში და მაშინვე ტყვიასავით მომახალე!
- ზურიკო, რამდენი ტყუილი გისწავლია! გაიხსენე!..
- ყველაფერი მახსოვს.

ის ამბავი კი, რის გამოც ზურიკო მაკას შემოსწყრა, ასე მოხდა: მაკა ოქტომბრელთა ვარსკვლავის ხელმძღვანელი გახლდათ. ერთ დღეს ზურიკოსთან მივიდა და სთხოვა, სამწყობრო სიმღერების დათავაღიერების დღისათვის ვარსკვლავი მზადა შეეს, ვარჯიშს დაესწარი და შეაფასეო. ზურიკო რაზმის საბჭოს თავმჯდომარე იყო, ხომ უნდა სცოდნოდა, მისი რაზმის ბიონერი, როგორ მუშაობდა პატარებთან? მაშინვე დათანხმდა, დანიშნულ დროს სკოლის ეზოში მოვიდა.

მაკას ბრძანებულ ოქტომბრელთა ათეული მწყობროში დადგა. მარჯვნივ, მარცხნივ და ზურგისაკენ უშეცდომოდ ბრუნავდნენ, ვარსკვლავს დაბიჯებდნენ, სალაშქრო სიმღერებსაც ომსიზიანად მღეროდნენ. დათავაღიერება რომ დამთავრდა, მაკამ ზურიკოს კითხა: როგორ მოგეწონათ.

- ცოტა არ მომწონს, — მოუფო ზურიკომ.
- მაკა, ციოქის ცივი წყალი გადაახსესო, შეკრათ.
- ცუდად არიან მომზადებული?
- შენი ოქტომბრელები, ნუ გეწყინება და, ჭკუები-ვით დადიან.

ამას კი აღარ მოელოდა ვარსკვლავის ხელმძღვანელი. კინალამ ატრდა. იქნებ მართლა ვერ შეძლო ოქტომბრელთა ისე მომზადება, რომ დათავაღიერებულს საჯაროდ გამოეყვანა, მაგრამ პატარების დამციროებასა და სასაცილოდ ავღვდას არავის აპატებენ, არც ზურიკოს შეაჩერებს. რას ჰქვია „ჭკუებივით“? მაკას სახე ყაყარისავით წამოხარებულა.

— ჭკუი შენ თვითონა საა! — თქვა და გატრიალდა.

სწორედ მაშინ გადაწყვიტა ზურიკომ, მაკასთვის ხმა აღარ გაეცა. მეოთხე მეოთხედის ბოლო დღეები ისე დამთავრდა, ხმა ერთხელაც არ გაუცია, არც მაკა გამოლაპარაკებია, მერჩხე უმზავებოთ ისხდნენ, ბუკითობაში ვინ ვის აჯობებდა, არაფერი იცოდა.

უკანასკნელი დღის ბოლო გაკვეთილზე ზურიკოს გულმა ვერ გაძლო, რვეულის ფურცელზე ორიოდ სიტყვა დაწამა: — ან ზაფხულს სად აპირებ არდადეგების გატარებას, და ფურცელი მაკასკენ გააცოცა. პასუხიც მალე დაუბრუნდა, იმავე ფურცელზე ეწერა: ან კიკეთში, ან ქვიშეთში, ან რაჯა-შიო. ეგ იყო და ეგ. ზაფხულსაც ისე გაირჩია, ზურიკოსთვის წერილი არ მოუწერია, შარშან ეკ ქვიშეთიდან ერთ თვეში სუთი წერილი გამოუგზავნა, ბანაკის ამბებს უყვებოდა.

„იმაზე ღიღი სიბრძნე რა უნდა იყოს, მეგობარს რომ გა-
ებუტებო!“ — ფიქრობდა ზურიკო.

უმძრახობაში ზაფხული ძლიერძლივობით გაილია. აგერ, სექტემბერმაც მოატანა და ზურიკო ჩუმი სიხარულით ელოდა მაკასთან შეხვედრას. უფინია ადგა, ზეზურედამ წაისუშუნა და სკოლისკენ გაიქცა. კანტიკუნტად სხვა ბავშვებიც გამოჩნდნენ. რამდენიმე წუთში ახალი სკოლის ეზო მოჭრიამულე გოგო-ბიჭუბუბი აივსო. მოვიდა მაკაც, თან ქოთნით ცისფერთვა-
ლა ყვავილი მოიტანა, ზურიკოს შორიდანვე გაუღიმა და ახა-
ლა სასწავლო წლის დაწყება მიულოცა. ის კი... იმის ნაცე-
ლად, თვითონაც მისალმებოდა, იმ ოხუჩმა საიჯიუტემ შიგ ქე-
როში ჩაავლო ხელი და სკოლის სადარბაზოსკენ მიაბრუნა.

იქ წითელმანუღადაფარებული მაგიდა დაედგათ, მის გარშემო
მასწავლებლები, მოსწავლეები და კიდევ ვიღაც უცხო, ხალხი
იკრიბებოდა და იწყო მტრინგი ჯერ სკოლის დირექტორმა
ილაპარაკა, მერე ერთმა მობოლმა, შემდეგ პირველკლასელმა
ბიჭუნამ. ზურიკოს ისეთი სახე ჰქონდა, კაცს ეგონებოდა, ერ-
თი სიტყვაც არ ეპარებო, სინამდღელიწი კი არაფერი გავეე-
ბოდა, თავის თავზე მოსდიოდა გული, ენა მუცელში
რამ ჩაუდო, ვერა და ვერ გასცა პასუხი მაკას. ეს რა დამარ-
თა? თუშეა ახია მაკაზე, მიხვდეს, რომ ზურიკო წყენას აღ-
ვილად არ იფიქვებს. მაკამ კი, ვითომც არაფერი, იქნებ
ზურიკოს სმენამ უღალატაო, ტუჩები ყურთან მიუტანა და
როგორა ხარო, ისე ჰკითხა, ყრუც კი გაიგონებდა.

— მაღლობელი ვარ, — ცალკბად წაიბურტყუნა ბიჭმა.
კიდევ კარგი, ამ დროს ზურიკო დირექტორმა. ყველა სადარბაზოს
მიაწვდა და ყმაწვილების ტალღამ ზურიკოს გაიტაცა.

ზურიკომ სკოლის ფართო დერეფანი ჩანისთი ქვევით გაირ-
ბინა და ზედა საართლის კიბეს აუყვა, იცოდა, სად იყო
მემქმენ „ა“ კლასი, ჩკარობდა, სხვებისთვის მიესწრო და
ფანჯარასთან დაკავებინა ადგილი. თავისუფალი მერხი რომ
მოიხელთა, ისე განაპირდა, თუ არ გაიწვევდა ფანჯრისკენ,
სხვა ვერავინ დაჯდებოდა, თუმცა სხვას იქ რა უნდოდა? სა-
ცაა, თავისი ქოთნით მაკა უნდა მოსულიყო... მერე კი თქვენ
შევე იცით, როგორ მოხვდა მაკა ზურიკოს გვერდით.

კლასში ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლები
შემოვიდა.

ქუქუნა მასწავლებელმა სია ამოიკითხა უცნობი ბიჭის გვა-
რი არ უსვენებია, ზურიკოს კი ძალიან უნდოდა გაეგო, ვინ
იყო, სადაური, საიდან მოვიდა მათ სოფელში.

— ჩემი გვარი არ ამოვიკითხა, მასწავლებელო! — ფეხ-
ზე წამოდგა ახალი.

— რა გვარი ხარ? — ჰკითხა ქუქუნა მასწავლებელმა.

— გვარლიანი.

— სახელი?

— თემური, პაკიეცემული მასწავლებელო!

— სადაურია? — წასჩურჩლა მაკამ ზურიკოს.

— იცი რა, მაკა, იმ მეტიჩარას გვერდით ადგილი თავი-
სუფლია, იქნებ გადასკუბდე?

— ზურიკო, — ნაწყენი ხმით წაიჩურჩლა მაკამ, — რო-
გორ არ გრცხვინია!

— ჰკითხე, შეიძლება მარსიდან ჩამოფრინდა, იქაურ ამ-
ბებს ჩამოიტანდა.

მაკამ დუმილი არჩია.

ქუქუნა მასწავლებელმა გრამატიკის წიგნი გადაშალა...

გაკვეთილების შემდეგ მაკამ ზურიკოს უთხრა, ეზოში მო-
მიცადე, შინ ერთად წავიდეთო, და თავისი ყვავილით ბოტა-
ნიკის მასწავლებელს უკან გააქვე.

ზურიკომ ეზოში შადრევნის ახლოს ამჯობინა მოცდა, თან
წყალსაც დაღვევო. წყურვილი მოიკლა და, როცა თავი მაღ-
ლა ასწია, გაოცდა: წინ თემური ედგა.

— ცოცია? — იკითხა თემურმა.

ზურიკოს უნდოდა უკმეხად ეპასუხა, მაგრამ გადაიფიქრა,
რადგან თემური ისეთი კეთილი სახით იდგა, ისე მეგობრ-

ლად უდიობდა, რომ დღევანდელი წყნა უცებ გადააწვიწყდა და მასაც სახეზე ღიმილა გადაურბინა.

— ცივია!

— აბა, ვნახო! — თემური წყალს დაეწავა, ხანაბად ყლაპავდა. ზურვიოს ისე მოეჩვენა, თითქოს განგებ დიდხანს სვამდა, იქნებ იმიტომ, რომ მისთვის ეჩვენებინა — აი, ნახე, შენს მიწინებულ წყალს რამდენს სვამო. კარგად რომ გაიჭყია, ტურნები ხელის ზურგით შემომშრალა და თქვა:

— უუ, რა ცივია, კბილები გაიყინა!

— ხომ ვითხარი! — გაუსარდა ზურვიოს.

— ზაფხულშიც ასეთია?

— მა რა, ზაფხულშიც. ეს ხომ მთიდან მოედინება. წამომყვი! — ზურვიომ თემური სკოლის შენობის უკან გააქცხანა, გიმბორის მთებისკენ გაახედა, — აი, იმ უნაგირა მთას ხომ ხედავ, ამ ზაფხულს ეს წყარო იქიდან გამოვიყვანეთ.

— მართლა?! — გაუკვირდა თემურს.

— სულ ჩენი სკოლის მოსწავლეების სელით გაგებდა, ორმოცდასამი ვიყავით. ორ კვირას დავდიოდით თხრლის გასატრულად, მიღვებიც ჩვენ ჩავაწყვით. და ასლა სკოლის ეზოში მუდამ გვაქვს წყალი. ძველ სკოლაში კი ოცნანი უფრო ხშირად მშრალი იყო. სულ წყალს ეწიოდით, პატარები უფრო მეტად, ხომ იცი, როცა არ არის, მაშინ უფრო მოგვებაღე-ბა წურვოლი.

— შიმშილიც! — ჩაურთო თემურმა. — მაშინ თქვა, ომის დროს ერთ ჯერზე, ნება რომ მოეცათ, ერთ ფურნის პურს შეეჭამდი, ისეთი მადა მქონდაო. მაშინ მტანჩემი ჩემოდენ ყოფილა, მეტის კი არა.

— მეც გამიგონია მამაჩემისაგან, — დამეოწმა ზურვიო. — თუცა ამ ზაფხულს შირაქში, კოლმურერუბას მოსავლის აღებაში არი მემეულოდით, ბიჭებს, იცი, რა მადა გვექონა? ჭამით ვერ ვძლებოდით. დღეაჩემი ამბობდა: ბიჭო, მასეთი მადა შინ რომ მოგცა, რა დამაღიწმნებაო.

— დედა მეც მემედურის, ჩიტკეთი ჭამა იცისო.

ბიჭები უკან გამობრუნდნენ.

— როდის ჩამოხვედი ქალაქიდან? — ჰკითხა ზურვიომ და ეზო მოათვალიერა. მაკა არ ჩანდა.

— გუშინ.

— არ გეადრებდა?

— რისა?

— ამხანაგებები!

— როგორ არა. მამა სამუშაოდ აქ გადმივიყვანეს, მილიციის ინსპექტორია. სადაც მამა, მე და დედაც ხომ იქ უნდა ვყოფი. ამხანაგებს წერილებს მიცურ. დილას მაკას მერხზე რომ არ სვამდი, ვფიქრობდი, ეს რა ამხანაგობაა, თანაკლასე-ლისთვის ადვილი არ ემეტებოდა-მეთქი.

— ვფიქრობდი, ბიჭო, თორემ როგორ არ მემეტებოდა...

— თბილისში ჩემს გვერდით თვა იჯდა.

სკოლის სადარბაზოდან მაკა გამოვიდა და ბიჭებისკენ გამოსწია. ორივე ერთად რომ ნახა, გაუსარდა:

— თქვენ უკვე დამეგობრდით? რა კარგია!

— ჰო, დამეგობრდით, აბა რა გვექონდა გასაყოფო! — მიუღო ზურვიომ და თემურს გაუცინა.

სკოლის თეთრად მოჭოტათუ შენობა შორიდან შეათვალიერა და ამოიხიზა:

— ძველი რომ მივატოვეთ, თითქოს გულს რაღაც მაქლან.

— მეც, — თქვა ზურვიომ.

— მიდი, ვნახით, — უთხრა მაკამ. — თემურ, შენც წამოხვალ?

თემურმა თავი დაუქნია:

— წამოვალ.

ძველი სკოლა სოფლის ბოლოს ხეხილნარში იყო ჩაკარგული. მის იქით ვენახები და ბაღები იწყებოდა, უფრო შორს ფერადი ფერდაგივით მიხატულ-მოხატული ალანის ველი დაფენილიყო.

შორიდან მარტო სკოლის ვანისფერი, ალაგ-ალაგ გუდრონი თ საკვებადგულად დაკვეთილი თუნუქის სახურავი მოჩანდა. ერთსართულიანი, ძველმურტი შენობა იყო და ბაგ-შეგბსაც იმ ცვლად უძღებოდით მეტადინებოდა. აბიტომ ასალი სკოლის ამქნება გადაწყდა. სულ მალე ოთხსართულიანი სკოლა წამოიჭნა. ძველი სკოლიდან სკამიც კი არ წამოთლიათ, ასალი სკოლისთვის ყველაფერი ასალი შეიძინეს.

ყმაწვილებმა მთავარი გზა გადაკვეთეს და ხეხილით დაბურულ რიყთან ორბოზე დაუყვნენ. ოციოდ ნაბიჯი რომ გაიარეს, ძველი სკოლის შენობაც გამოჩნდა. იდგა სვედისმომგერელი, მიყრუებული და ვალომხდილი.

მაკა და ზურვიო თემურს თავიანთი საკლასო ოთახისკენ გაუძღვნენ. კლასი გამოცარიელებული დახვდათ მერხები, მასწავლებლის მაგიდა, დაფა გარეთ გაეტანათ. ერთ კუთხეში შარშანდელი იუმორისტული კედლის გაზეთი „ვკაპუტრი“ კვიდა ცალი ყურით.

— აქ იდგა ჩენი მერხი, — თქვა მაკამ და ფანჯარასთან მივიდა. იქიდან ეზოში გაიხედა. კალათბურთის მოედანზე ძველი სასკოლო ინფორმარია მოსავით აესროხლათ, შორიანლო ვიღაც უცხო ბიჭი იდგა და ათვალთერებდა.

— იქ ვიღაც არის! — წაილაპარაკა მაკამ.

ფანჯარასთან ზურვიო და თემურიც მივიდნენ.

უცხო ბიჭი ერთმანეთზე მიყრილ მერხებში გაუჩინარდა. რამდენიმე ხნის შემდეგ ისევ გამოჩნდა. წუთით ჩაფიქრებული იდგა, შემდეგ „მთას“ მერხე მხრიდან შემოუარა.

— რაღაცას ეძებს! — თქვა თემურმა.

— წამოდი, გავივით, იქნებ რამე დაკარგა. — შესთავაზა ზურვიომ.

სამივე კალათბურთის მოედანზე გავიდა და ძველ ინფორმარის მერხე მხრიდან შემოუარეს. ბიჭი იქ დახვდათ. თანატოლები რომ დანიანს, შუკრთა, რატომღაც უგემურად გაიღმა და დამტკბონილ შარვლის ფერხთვა დაიწყო.

— როგორ მინდოდა მეპოვება! — თქვა ის, რომ მალდა არ აუხედაქს. უსვამდა და უსვამდა ხელს შარვლის ტოტს.

— რა დაკარგე? — ჰკითხა ზურვიომ.

— ჩიტი! ჩიტი გადმომიფრინდა.

— ჩიტი?

— უნდა დამეჭირა. — ბიჭმა შარვალს თავი ანება და განადრდა: — თვალსა და ხელს შუა გამიფრინდა. აი, ასე, ფრრრ! და წავიდა.

ზურვიოს მოეჩვენა, რომ ბიჭი ტყუოდა. ცარიელი ხელე

6 ყმაწვილები სოფლის გზაზე გამოვიდნენ. მაკა მობრუნდა,

გით როდის იყო, ჩიტს იჭერდნენ. ის ბიჭთან ახლოს მივიდა, თვალბეში გამოცდელად ჩახედა.

— სადაური ხარ?

ბიჭმა ხელი დასავლეთით გაიშვირა.

— იმ სოფლიდან.

— ჩალიანიდან?

— ხო!

— ჩვენს სოფელში რანაირად მოხვდი იმ შენი ჩიტინად?

— ბიძაშემთან ვიყავი, ჩიტით იმან მაჩუქა!

— ვინ არის შენი ბიძა?

— გიორგი ჭქვიანი!

— გვარიც ვეცოდინება, თორემ ჩვენს სოფელში ას კაცს მაინც ერქმევა ვგ სახელი.

ბიჭმა განაწყენებული სახე მიიღო.

— რა გინდა, რას ჩამატყვდი, ვა!

— გვარი მითხარი ბიძაშენისა-მეთქი!

— თავი დამანებე! — ბიჭმა წასასვლელად გაიწია.

ზურიკომ ჩანთა მაკას მიაჩქრა და ბიჭს წინ გადაუდგა.

— გამიშვი!

— თქვი, რა გინდა აქ, რას ეძებ და გაგიშვებ, — უთხრა ზურიკომ.

ბიჭი არც ისეთი ჯაბანი ჩანდა, რომ მაშინვე გადმოეღებინა ყველაფერი, სიბრაზით წამოწითლებულმა მოწინააღმდეგეს ხელზე ხელი სტაცა და თვალეზი დააკეცა.

— გეონია, შემაშინებ?

ეტყობოდა, მუშტი-კრივი გაიმართებოდა. ყოველი შემთხვევისათვის თემურმაკ მაკას მისცა თავისი ჩანთა და ზურიკოს ამოუდგა გვერდში.

ჩალიანელი მიხვდა, რომ გაუძალიანდებოდა, ორივესთან ვერაფერს გაეძღებოდა, ზურიკოს ხელი შეუშვა და შემრიგებლურად თქვა:

— კარგი. ეტყვი. მერხს ვეძებ.

— მერხს?! — იკითხა დაეჭვებით ზურიკომ.

— ხო, მერხს.

— ისევ გინდა, მოგვატყუო?

— დედას გეფიცებით, სიმართლეს ვამბობ, — ბიჭმა ისე დაიფიცა, ეტყობოდა, მართალს ამბობდა.

— გეთქვა მაგრე! — გაიცინა მაკამ.

— ეგ რა დასამალი იყო! — გაუკვირდა თემურს.

— ხომ ვითხარით, ახლა წაველა! — სთხოვა ბიჭმა.

მაგრამ ზურიკო ისევ დაეჭვებული უკურებდა ჩალიანელს.

— რა მერხს ეძებ?

— ვურ გეტყვი! საიდუმლოა.

— მით უმეტეს, თუ საიდუმლოა! ეგ რომ არ გეთქვა, შეიძლება გავგვეშვი.

ბიჭმა უარის ნიშნად თავი გაიქნია.

— არ შემიძლია!

— შეგიძლია! თქვი, თორემ სულ ერთია, არსად არ გაგიშვებო.

ჩალიანელმა ჩათრევას ჩაყოლა ამჯობინა.

— ეჰ, რაც არის, არის, გეტყვი! ის მერხი უბრალო არ არის, მისი პატრონი დიდ სამამულო ომში მოხალისედ წავიდა ფრონტზე, მეათე კლასი არც კი დაუმთავრებია, წავიდა და გმირიც გახდა.

— გმირი?! — შესძახა ზურიკომ და თვალეზი გაუფართოვდა.

— ყური დამივლეთ, — ჩალიანელმა ჯიბიდან გაწვირა ამონაჭერი ამიილო და კითხვა დაიწყო:

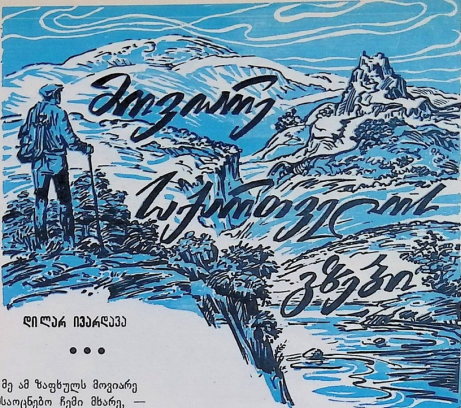
„1944 წლის შემოდგომაზე უკრაინის მეორე ფრონტის ჯარები უნგრეთის ტერიტორიაზე სასტიკად უსწორდებოდნენ მტერს. ამ ფრონტზე იმყოფებოდა გვარდიული მსროლერი დივიზიის პოლი, რომლის ერთ-ერთ ასეულს წითელი ვარსკვლავის ორი ორდენის კავალერი, გვარდიის უფროსი ლეიტენანტი, კომუნისტი გიორგი პაპუაშვილი მეთაურობდა.“

აწი ვერვინ ვერ შეგვიცვლის
 გზას და მიზანს, მზუდ დასასულს,
 ყური მივღებთ, ახლა გეტყვითა
 თუ რა ვნახე მე ამ ზაფხულს

ქართლი

მხარე — მშობელი
 ოდითან ნათლის!..
 აბლტებულა კორღზე მოცხარი, —
 მსცოვანი, მაგრამ ჭაბუკი ქართლი,
 მარად მოქმედი, მარად ცოცხალი.
 ბლებს ჩახლართვია ხეჩია თუთები, —
 ღაწმუფუცკულან ბაღში ატმეში.
 მიწავე, ბავშვივით გესაათუები,
 მხარვე, ტრფობის და ანდამატების
 ვერვინ გახობა შენი ნახტომი, —
 ვერ დაგაძალეს თაფლი ველური, —
 სულს გიწეწავდა ომის ფანტომი, —
 გთელავდა მტერი გადარეული.
 და მაინც დარჩი
 სინათლის ქართლი,
 შენი ბაღრები მზით იკოცნება, —
 ტანზე გეგმევა სიმწვანის კვართი,
 როგორც ბუნების პატკოსნება.

ლილარ იხარაძე

• • •

მე ამ ზაფხულს მოვიარე
 საოცნებო ჩემი მხარე, —
 ბაღი ვნახე მსხმოიარე —
 სამშობლოო, გაეხსარე.
 კრთება, ბრწყინავს იავუნდად
 ამიერი, იმიერი!
 აყვავდა და აღორძინდა
 ჭირანასული ჩემი ერი.
 დღეს კი ვფიქრობ — გაიხსენო
 ის წარსული — ძნელი არის, —
 ყური უდგე: ძნელბედობას
 რეკავს, გვამცნობს დედო-ზარი!
 დედო-ზარი, — ქართლის ზარი
 აზუსუნებს ომის სასრეს,
 ივერიის ფუძე-კარი
 თითქოს მტერთა მასვილს ამსხვრევს.
 რა ურიალებს? ახლა ქარი
 თითქოს შურის ზარადია!

ჩვენი ხმალი,
 ჩვენი ფარი
 ფოლადი და მარადია.
 ყველა წუხილს, ურვას, დარდებს
 შენ ვეგაშორებ, დღეო ნათლის.
 ახლა ვიცი, სხივთა ბადეს
 როგორა ქსოვს ჩვენი ქართლი.
 ქსოვს რაჭა და იმერეთი,
 კახეთი და სამეგრელო, —
 ვის ეგონა, იმღერებდი,
 ამ ქანებზე, ჩემო ერო!
 ეს გზა ახლა ნათელია,
 მზემ ღრუბელთა შგავი მოსპო,
 და დღეს ტრფობის ჩანჩქერია,
 რომ მექუხარებს დედა-მოსყოფს.

საბჭოთა ჯარებმა ქ. ბუღაბეშტში რკინის მარწუხებში მო-
 აქციეს ჰიტლერელთა შენაერთების დიდი დაჯგუფება. გარე-
 მოცული მტრის სარდლობა, მიუხედავად გამოუყალი მდგომარე-
 ობისა, ჯიუტობდა და არ ნებდებოდა.

დაიწყო გადაწყვეტი ბრძოლები ბუღაბეშტის გასათავი-
 სუფლებლად. ქალაქის სამხედრო ობიექტებს ათასობით ქვეშე-
 ხი და ასობით თვითმფრინავი აყრიდა ტურფებს. საარტილერ-
 ითო მომზადების შემდეგ ქალაქის გარეუბანში ქვეითი ჯარი
 შეიჭრა, გერმანელებმა ყოველი სახლი ცინე-სიმაგრედ აქციეს.

ბუღაბეშტის მისაღლომებთან ვარადებულ ბრძოლებში აქტი-
 ურად მონაწილეობდა გიორგი პაპუაშვილის ასეულიც. სარ-
 8 დლობის დაგალებით ასეულმა მტრის არაერთი გამაგრებულ

ზღუდე აიღო და ხელი შეუწყო პოლკის იერიშების განვითარებას.

პოლკი ბალატონის ტბის მიდამოებში იბრძოდა. ქალაქ სე-
 კემფეხევაართან გერმანელები შეტევაზე გადავიდნენ. გიორგი
 პაპუაშვილის ასეული პოლკის სხვა ქვედანაყოფებთან ერთად
 დიდხანს სასტიკი ბრძოლებით აკავებდა მტრის ჭარბი ძა-
 ლების გააფთვებულ იერიშებს. ამ მძინევაურ ბრძოლებში
 1944 წლის ოთხ დეკემბერს მამამათა სიკვდილით დაეცა
 გვარდიის უფროსი ლიტენანტი გიორგი პაპუაშვილი.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის 1945 წლის
 24 მარტის ბრძანებულებით გიორგი პაპუაშვილის სიკვდილის
 შემდეგ მიენიჭა საბჭოთა კავშირის გმირის წოდება.

ჩალიანელმა ბიჭმა კითხვა დაამთავრა. ირგვლივ დუმული
 ჩამოვარდა. ის, რაც ჩალიანელმა წაიკითხა, არც ზურკოსათ-

ციალებს ფერი ლაღის და ქარვის, ამ ფერებს ბაღი როგორ მალავდა? — დაუდგეს ავთვალს ორთავე თვალი, პაპა მხარეს ღია მარანთან. შენს ყველა მიზანს ცისკარი კვეთავს, აყვე შეცამდე მზის სხივთა ბაწრებს, — შენს გორის ციხეს, არმაზს და მცხეთას სულ განახლების ტალღები არწევს. ქართლო!

დღეს ყველგან, ყველგან განთქმული — ხო ძნელებდობის ჩანებებს უკრავდა, — ხომ სიმდიდრეა ენა ქართული, ასე ძველი და მარად უკვდავი.

ახლა დედა რკინის ქსოვილის. ფოლადის ლავა — დელვატეხილი, შრიალებს, როგორც ქარში ხეხილი.

საკვირველბა ხშიერი, — მზეს მოხელოდა ვენახი, კახეთზე უფრო ხშიერი, უფურტების ჯართს დღულა გადსაფლული ბაღები, — ვიდრე და... დასტურ, მეგონა, ჯადოსნურ სივრცეს ვაღებდი. გულსკაცის სიბრძნეს ვისმინდი ალავერდსა და იკალთოს, ხონიბაჯი კი არჩივებს თითქოს შეცემა მიჰყავთო, ისე მოსჩანდა!

და, როცა ვინიღე გულით ყოველი, მე ისევ ასვნი დავლოცე, გარჯა დაუღუღელ მშრომელის. ეს ალაზანი, პო, მალე ახალ ზერებს აპბრდღვიავებს, ლურჯი არხებით მოურჩენს ვეღებს დაუთვლელ იარებს. საქართველოს ეს მხარე კართის, როგორც ოქროს მტევანი, — სიკეთე ვის არ ახარებს ცისაქვემ დელტეგარი!

**რუსთავი —
ქართველ
ხალხთა
ქერა**

რწმენა? — ეს ჩვენ ვართ განძის მფლობელი! — რუსთავს — რწმენაც და საგალობელიც. თბილისთან ახლოს, კრწანისთან ახლოს, ფოლადის ქერა ახლა რომ სახლობს, დაბადებიდან ცოტა წლებს ითვლის, ქალაქი შრომის, ძიების, რიტმის. უწინ აქ იყო ბოსტან-ქალაქი, ის მტევნა მოსოხო ცეცხლით, ღლატით. ახლა რომ ისმის?! დელვა-გრიალი? — რუსთავი ისევ სიმარე არი! მიწა ქართველთა ჭირგამოვლილი,

მარტენის ღუმელს პულსი აქვს თითქოს, თრთოლვას იწყებს და... იღვრება სითბოდ. ფოლადს ვანდობდით ჩვენ ქებულს ძველად, — დღეს რუსთავია ხალხთა ქერა! შევხარით ქალაქს, ფოლადის ქალაქს, და ქართველ მშრომელს, მის აზრს და ძალას!

კახეთი

სიზმარია თუ მართალი აფორაჯებულ სახეთი, — კრთის ფერთა დიდი მხატვარი — ალაზნის ველზე კახეთი. ციციგამბორიდან რა ვნახე?

მხატვარი ვ. ფიცისიანი

ვის და არც მაკასთვის ახალი ამბავი არ იყო. მათ სკოლაში ყველა ბიონერი მოვიყვებოდათ გიორგი პაპუაშვილის შესახებ. ყველა იმიტომ, რომ გვირი მათი თანასოფელი იყო. მათ სკოლაში სწავლობდა და დიდ სამამულო ომში ათას ცხრაას ორმოცდაერთი წლის ოქტომბერში მოხალისედ წავიდა. მაგრამ რისთვის უნდოდათ ჩაღიანელებს გმირისეული მერხი? პირდაპირ კითხვას ზურგიკომ შორიდან ფრთხილად შემოვლა არჩია. საჭირო იყო ბიჭის ნამდვილი სახელის გაგება და ჰკითხა, რა გქვიაო.

— მიტო! — იყო პასუხი.

— მერე, მიტო, საიდან გაიგე, რომ გიორგი პაპუაშვილი ამ სკოლაში სწავლობდა?

— სულ უბრალოდ. ჩვენი ბიონერული რაზმი იბრძვის, რომ გმირის სახელი მიგუკეთნოს.

— რაღა მაინცდამაინც ჩვენი გმირით დანიტერედით? — იკითხა მაკამ.

— გიორგი პაპუაშვილი მარტო თქვენი გმირი კი არა, ჩვენიც არის, ჩალიანელების! დედამისი ბაბაღე ჩვენებურია, ჩალიანშია დაბადებული, ფანიანში გამოთხოვილა და ომის მერე, როცა აღარავინ დარჩენია, ისევ ჩალიანში, დის ოჯახში გადასახლებულა. ახლაც იქ ცხოვრობს, ჩვენ მასთან ხშირად დადვიდვართ. გიორგის მოწაფეობის წლებზე ბევრი უამბუნია, გმირისეული მერხის შესახებაც იმან გვიამბო. თურმე გიორგი მერვე კლასში ყოფილა, თავისი მერხის კალთაზე, ქვევიდან დანით ინიციალები რომ ამოუკვეთია.

საქართველოს სსრ ეროვნულ- სახელმწიფო და კონსტიტუციულ- ტერიტორიულ წყობილება

წიგნი მეორე

ეროვნულ-სახელმწიფო წყობილებას საქართველოს სსრ ახალ კონსტიტუციაში დათმობილი აქვს მესამე კა-
რი (თავი 7-9).

სახელმწიფო წყობილების ცნებაში იგულისხმება ან ერთი სახელმწიფოს ფარგლებში სხვა სახელმწიფოებ-
რივ ერთეულთა არსებობა და მათი ურთიერთდამოკიდე-
ბულება, ანდა მარტივი (უნიტარული) სახელმწიფოს არ-
სებობა, რომელშიც არ შეიძლება სხვა სახელმწიფოებრივი
ერთეულები. სახელმწიფო, რომელიც ასეთ სახელმწი-
ფო ერთეულებს აერთიანებს, რთული ანუ გაერთიანე-
ბული სახელმწიფოა.

საბჭოთა სახელმწიფო წყობილების ფორმაა საბჭოთა
სოციალისტური ფედერაცია, ხოლო საბჭოთა ფედერა-
ციის უმაღლესი სახე — საბჭოთა სოციალისტურ რეს-
პუბლიკათა კავშირი, რომელშიც, როგორც მოკავშირე
რესპუბლიკა, გაერთიანებულია საქართველოს სს რეს-
პუბლიკაც.

საბჭოთა საქართველო იშვა 1921 წლის 25 თებერ-
ვალს. 1922 წლის 12 მარტიდან იმავე წლის 13 დეკემბ-

რამდე იგი შედიოდა ამიერკავკასიის ფედერალურ კავ-
შირში, 1922 წლის 13 დეკემბრიდან 1936 წლის 5 დე-
კემბრამდე — ამიერკავკასიის სოციალისტურ ფედერა-
ციულ საბჭოთა რესპუბლიკაში, და მიერ შექმნილი
1922 წლის 30 დეკემბრიდან — სსრ კავშირში. 1936
წლის 5 დეკემბრიდან კი იგი საბჭოთა კავშირში შედის,
როგორც დამოუკიდებელი საბჭოთა სოციალისტური
რესპუბლიკა.

საქართველოს სსრ ახალი (1978 წლის) კონსტიტუცი-
ის 68-ე მუხლით „საქართველოს სს რესპუბლიკა არის
სუვერენულ საბჭოთა სოციალისტური სახელმწიფო“. აქვე
მითითებულია ისიც, რომ საბჭოთა საქართველო
სხვა სოციალისტურ რესპუბლიკებთან ერთად გაერთიან-
ებულია საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავ-
შირად — ერთიან საკავშირო მრავალეროვნ სახელმწი-
ფოდ.

კონსტიტუცია აკანონებს საკავშირო სახელმწიფოს
შექმნის მიზანს, ეს არის: კომუნისტური საზოგადოების
შეყენებლობა, ქვეყნის ეკონომიკური და პოლიტიკური
ერთიანობის განმტკიცება, უშიშროებისა და თავდაცვის
უზრუნველყოფა. ამავე დროს, კონსტიტუცია ითვალის-
წინებს საკავშირო სახელმწიფოში გაერთიანების ლენინ-
ური პრინციპებს: ერების თავისუფალ თვითგამორკვე-
ვას, ნებაყოფლობას და თანასწორუფლებიანობას.

როგორც ვხედავთ, საბჭოთა სახელმწიფო წყობილ-
ებისათვის დამახასიათებელია ეროვნული საკითხის გა-
დაწყვეტა. ამ მიზანს ემსახურება საკავშირო მრავალ-
ეროვნო სახელმწიფოს არსებობა, საბჭოთა ფედერაცი-
ის არსებობა. „ჩვენ ვამაყობთ იმით, რომ ჩვენი ქვეყნის
წინათ ჩაგრული ათობით ერი და ეროვნება გადაიქცა
ნამდვილად თანასწორუფლებიან ერად და ეროვნებად,
ისინი ცხოვრობენ ხალხთა ერთსულვან ოჯახში და წარ-
მატებით ავითარებენ თავიანთ ეკონომიკას და კულტუ-
რას“ — განაცხადა ლ. ი. ბრენცემა ამერიკის ტელევი-
ზიით 1973 წლის ივნისში.

საბჭოთა კავშირი მოკავშირე საბჭოთა სოციალისტუ-
რი რესპუბლიკების ტერიტორიათა და მოსახლეობის
ერთიანობაა, სსრ კავშირის 1977 წლის კონსტიტუციის
75-ე მუხლში მითითებულია, რომ „საბჭოთა სოციალის-
ტური რესპუბლიკების კავშირის ტერიტორია ერთიანია
და შეიცავს მოკავშირე რესპუბლიკების ტერიტორიებს.

სსრ კავშირის სუვერენიტეტი ვრცელდება მთელ მის
ტერიტორიაზე“.

სსრ კავშირი შექმნილია ხელშეკრულების საფუძველ-
ზე. მისში გათვალისწინებულია საკავშირო სახელმწი-
ფოს სუვერენული უფლებები, რომლებიც თანაბარ და
ნებაყოფლობით აქვს ვადაცემული მოკავშირე რესპუ-
ბლიკებისა.

საკავშირო სახელმწიფოს ამ უფლებებზე ლაპარაკია
სსრ კავშირის 1924 წლის კონსტიტუციის პირველ, 1936
წლის კონსტიტუციის მე-14 და 1977 წლის კონსტიტუ-
ციის 73-ე მუხლებში. დასახლებული კონსტიტუციებით
დადგენილია ისიც, რომ ამ მუხლებით გათვალისწინებ-
ული უფლებების გარდა, ყველა დანარჩენ მოკავშირე
სს რესპუბლიკები ახორციელებენ დამოუკიდებლად, და
რომ სსრ კავშირი დღაც მოკავშირე რესპუბლიკათა
სუვერენულ უფლებებს. მაგალითისათვის მოკავშირე
სსრ კავშირის 1924 წლის კონსტიტუციის მე-3 მუხლი. რომ-
შიც მიხედვითაც „მოკავშირე რესპუბლიკათა სუვერენ-
იტეტი უზღუდულია მხოლოდ ამ კონსტიტუციით გათ-
ვალისწინებულ ფარგლებში და ამართლებს იმ საგანთა
სფეროში, რაც მიეკუთვნება კავშირის კომპეტენციას,

აღნიშნული ფარგლებში გარეშე თითოეული მოკავშირე რესპუბლიკა დამოუკიდებელი განახორციელებს თავის სახელმწიფოებრივ ხელისუფლებას; საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირი დაიცავს მოკავშირე რესპუბლიკათა უფეროეულ უფლებებს.

ანალოგიური მუხლები გვხვდება სსრ კავშირის მომდევნო კონსტიტუციებშიც; საქართველოს სსრ ახალი, ამჟამად მოქმედი კონსტიტუციის 68-ე მუხლის ბოლო ნაწილში ვკითხულობთ, რომ „სსრ კავშირის კონსტიტუციის 73-ე მუხლში აღნიშნულ ფარგლებში გარეთ საქართველოს სსრ დამოუკიდებლად ახორციელებს სახელმწიფო ხელისუფლებას თავის ტერიტორიაზე“.

ამავე დროს, საქავშირო სახელმწიფო ისე ახორციელებს ხელშეკრულების საფუძველზე მიღებულ უფლებებს, რომ ამით იცავს მოკავშირე რესპუბლიკების ნება-სურველს, მათ სუვერენიტეტს; თავის მხრივ კი ყოველი მოკავშირე სს რესპუბლიკა მისი სახელმწიფო ხელისუფლებისა და მშაროველობის უშლადესი უზრუნველბის სახით უზრუნველყოფს სსრ კავშირისათვის თვანებებს, რომლებიც განსახლდებოდა სსრ კავშირის კონსტიტუციის 73-ე მუხლით.

ხელშეკრულება სწორედ ასეთ ორმხრივ პასუხისმგებლობაზეა დამყარებული. აქ შეხამებულია საქავშირო სახელმწიფოსა და მოკავშირე რესპუბლიკების ინტერესები, უზრუნველყოფილია სსრ კავშირში მცხოვრები ყველა ერისა და ეროვნების შემდგომი აყვავება, მათი კვდევ ამოცანა დასაბოვება.

ამოცანა სსრ კავშირის, როგორც სოციალისტური ტიპის ფედერაციისათვის, დამახასიათებელია, როგორც საქავშირო სახელმწიფოს, ისე მასში გაერთიანებული წევრ-სახელმწიფოების, ანუ მოკავშირე რესპუბლიკების სუვერენული უფლებებიც მდგომარეობაში.

საქართველოს სს რესპუბლიკის კონსტიტუცია 69-ე, 70-ე, 72-ე და სხვა მუხლებით, სსრ კავშირის კონსტიტუციის სრული შესაბამისობით, განსაზღვრავს რესპუბლიკის სუვერენულ უფლებებს; საქავშირო სახელმწიფოში გაერთიანდება და მისგან გასვლის ნებაყოფლობის პრინციპის, ტერიტორიის, მოქალაქეობის, სახელმწიფო ეგრების, დროის, ჰიმნის, ენის, სახელმწიფო ხელი-სუფლების, მშაროველობის, მართლმსაჯულებისა და პროკურატურის რესპუბლიკური ორგანიზებისა და სხვა საკითხთა გადაწყვეტის უფლებებს; საგარეო ურთიერთობაში „საქართველოს სს რესპუბლიკას აქვს უფლება ურთიერთობა დამყაროს უცხოეთის სახელმწიფოებთან, დაუფლოს მათ ხელშეკრულებას და გაუქცილოს დიპლომატიური და საერთაშუალო წარმომადგებლები, მონაწილეობდეს საერთაშორისო ორგანიზაციათა საქმიანობაში“ (მუხ. 76).

საყურადღებოა საქართველოს სსრ კონსტიტუციის 72-ე მუხლი, რომლითაც განსაზღვრულია საქართველოს, როგორც მოკავშირე სს რესპუბლიკის უფლებებიც მდგომარეობა სსრ კავშირის კონსტიტუციის 73-ე მუხლის ფარგლებში გარეთ. ეს უფლებები ვრცელდება საბჭოთა საქართველოს სახელმწიფოებრივ და საზოგადოებრივ საქმიანობაზე, გულისხმობს ქვეყნის ეკონომიკური და სოციალური ხასიათის საკითხთა გადაწყვეტას, სახალხო მეურნეობის და კულტურის სხვადასხვა დარგის განვითარებას, მეურნეობის დაგეგმვას, ჯანმრთელობის დაცვას, სოციალურ უზრუნველყოფას და სხვ.

გარდა ამისა, საქართველოს სსრ მონაწილეობს სხვა საკითხების გადაჭრაშიც, რასაც სსრ კავშირი თავისი კომპეტენციის ფარგლებში ახორციელებს. ამის შესახებ საქართველოს სსრ კონსტიტუციის 74-ე მუხლში მითითე-

ულა: „საქართველოს სს რესპუბლიკა მონაწილეობს სსრ კავშირის გაგებლობას მიუთუხებელი საკითხების გადაწყვეტაში სსრ კავშირის უშლადეს საბჭოში; სსრ კავშირის უშლადესი საბჭოს პრეზიდიუმში, მას ვაჭრობის რის მთავრობასა და სსრ კავშირის სხვა ორგანიზებში“.

მოკავშირე სს რესპუბლიკის სუვერენულ უფლებებში შედის აგრეთვე თავისი ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული მოწყობა, „საქართველოს სს რესპუბლიკა განსაზღვრავს თავის რაიონულ დაყოფას და წყვეტს ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული წყობილების სხვა საკითხებს“ — ამბობილია საქართველოს სსრ კონსტიტუციის 73-ე მუხლში. ამიტომაც საქართველოს სსრ კონსტიტუციაში უნდად არის ჩამოთვლილი რესპუბლიკაში არსებული რაიონები, აგრეთვე რესპუბლიკის დამკვეთებარების ქალაქები (მუხ. 71). კონსტიტუციაში დასახელებული არ არის მხოლოდ ქალაქების რაიონები, რაიონული მნიშვნელობის ქალაქები, სადაბო და სასოფლო საბჭოები. იგულისხმება, რომ მათი მოწყობის უფლებაც რესპუბლიკის კომპეტენციაში შედის.

საქართველოს სსრ შემადგენლობაში შედიან აგრეთვე ეროვნულ-ავტონომიური ერთეულები: აფხაზეთის ასსრ, აჭარის ასსრ და სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქი. ამის გამო, ჩვენ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ საბჭოთა საქართველო არ არის მარტივი, უნიტარული სახელმწიფო, მაგრამ ავტონომიური ერთეულების მქონე რაოდენობის გამო იგი კონსტიტუციით არც ეფედრაციულ რესპუბლიკად იწოდება.

საქართველოს სსრ კონსტიტუციის მე-8 და მე-9 თავები შეეხება ავტონომიურ სს რესპუბლიკებსა და ავტონომიურ ოლქს. კონსტიტუციით განსაზღვრულია მათი უფლებებიც მდგომარეობაში.

ავტონომიური ერთეულები მოკავშირე სს რესპუბლიკების მეშვეობით შედიან სსრ კავშირის შემადგენლობაში, ამიტომ მათი უფლებები დიდდება სსრ კავშირისა და იმ მოკავშირე სს რესპუბლიკების კონსტიტუციებით, რომლებშიც ისინი ერთიანდებიან. მათ შორის ავტონომიური სს რესპუბლიკა ასევე საერთო-სახალხო სახელმწიფოა, მაგრამ თავისი ადგილისა და მდგომარეობის მიხედვით არასუვერენული ერთეულია. თუმცა კერძოდ საქართველოს სს რესპუბლიკაში შეშავალი ავტონომიური სს რესპუბლიკები, სსრ კავშირის კონსტიტუციის 73-ე და საქართველოს სს რესპუბლიკის კონსტიტუციის 72-ე მუხლების გარეშე, დამოუკიდებლად ახორციელებენ თავიანთ უფლებებს, რითაც ისინი იცვენ ავტონომიური რესპუბლიკის სუვერენიტეტს და თავისებურებებს და ამავე დროს ახორციელებენ საქართველოს სსრ და სსრ კავშირის კონსტიტუციურ პრინციპებს.

რაც შეეხება ავტონომიურ ოლქს, იგი მოქმედებს შესაბამისი კანონით. საქართველოს სს რესპუბლიკის კონსტიტუციით „კანონის სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის შესახებ იღებს საქართველოს სსრ უშლადესი საბჭო-ამ ოლქის სახალხო დეპუტატთა საბჭოს წარდგინებით“.

საბჭოთა სახელმწიფოებრივი წყობილება ლენინური ეროვნული პოლიტიკის განხორციელების მნიშვნელოვან საშუალებაა. ამავე ამოცანის ემსახურება საქართველოს ახალი კონსტიტუცია.

პ. ანდრონი,

პროფესორი, იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი.

სომეაღმოსავლური
სამხრეთის
დაცვა
სახელმწიფოს
უზენაესი
ფუნქციონირებას
განაყოფიერება
და
მთელი
საქონის
სამართალი.

ს ს რ ა
კონსტიტუცია,
მუხლი 31.

წიგნი
პენსიონი

საქართველო იხევე სიამაობა...

ლიანა მარგველიანი

1. ბანაობა

რუბი ღრუბლებით დაფარული ცა დლიდანვე მძიმედ ჩამოაწვა ზღვასა და ხმელეთს. მიუბე სქელ ნისლში ჩაიძირა, პირიზონტი ხელის გაწვედნაზე მოუახლოვდა სანაპირო ზოლს. ნაშუადღევს ზღვიდან სუსტმა ქარმა დაუბერა და ნემსის წვერივით წვრილი, გამჭოლი წვიმა წამოვიდა.

სწორედ ნაშუადღევს სირენის გაბმულმა ხმამ ფეხზე დააყენა საზღვრისპირა საცემავოები: სასაზღვრო რაიონში სამი საცემო პირი შეეწინა.

სწრაფად მოსალამოვდა.

შებენდებისას ქარი გაძლიერდა, ხოლო ღამით ზღვიდან გრიალითა და ზუზუნით მოვარდა ქარიშხალი. ცამ პირი მოხსნა, მოწვეული წვიმა ტყალმანით სახეში სცემდა მწვანეკუდიან მემორებს, რომლებიც მხოლოდ მათთვის დამასასიათებელი ინტუციით მიიკვლევდნენ გზას ჩამოწოლილ წყვილადში. ოქტომბრის ამ ქარიშხლიან ღამეს მესაზღვრეთა საგანგაშო ჯგუფებმა რამდენჯერმე „გაცხრილეს“ აღმა-დაღმა მთის ციცაბო ფერდობები, ტყიანი სხეულები, ნასი-

მინდარი ველები, ჩაისა თუ მანდარინის ბლანტაკიები. კოკისპირული წვიმით პირწინიდან გადარეცხილ მიწაზე ამოღეს უძებნენ კვალს მწვანეკუდისანთა ერთგული მეგობრები — გაწვრთნილი ძაღლები...

2. სპი უხრობა

დედა ჯერ კიდევ არ დაბრუნებულიყო სამუშაოდან. ლიანა ფანჯარასთან იჯდა და გაყვითლებს სწავლობდა. ხან თავს ასწევდა და გარეთ იყურებოდა, სადაც ისევ ცრიდა და ნელ-ნელა წვებოდა პინდი. ესოში დროდადრო შემოდის დედის სამუშაოდან დაბრუნებული მეზობლები.

უცემ ლიანამ ესოში სამი უცხო მამაკაცი დანახა. გოგონა ყველა თანასოფელს იცნობდა, ეს სამეული კი არც ერთ მათგანს არ ჰგავდა. ისინი მეზობელ ორსართულიან სახლთან იდგნენ და მშვიდი სახით საუბრობდნენ. საყმაოდ ახალგაზრდები ჩანდნენ, ორი მათგანი ოცდაათიოდე წლისა თუ იქნებოდა, მესამე — ცოტა უფროსი. ლიანას ყურადღება ეყება სტაფილოსფერმა

ძალმა მიიპყრო, რომელიც უცნობების
 ახლდა. უცხო კაცებმა მცირე ხანს ისა-
 უბრეს, მერე უხო გაიარეს, ნასიმინდა-
 რი გადაჭრეს და საბჭოთა მურწრობის
 მანდარინის ბაღსაცენ წაეღინეს. ლიანა
 ერთი პირობა შეფიქრებდა, რატომ
 ბზას არ გაქაყნებო, მაგრამ მერე თავი
 დაიშვიდა — ესენი რომ ავკაცები იყ-
 ვნენ და საზღვარზე გადასვლას აპი-
 რებდნენ, ძაღლს რაღად იახლებდნენ.

იხვე გაკვეთილებს მიუბრუნდა, თუმი-
 ცა გულის სიღრმეში მაინც ფაქუნობ-
 და ფრთხილი, გაუცნობიერებელი კვი-
 გარეთ კი თანდათან ძლიერდებოდა
 ჭარი. დამდებოდა 10 ოქტომბრის დღე.

8. მესაზღვრეთა ნორჩი მამოზარაბი

დილაადრიან ხელგაწაურის რაიონის
 კახაბრის ი. გოგებაშვილის სახელობის
 საშუალო სკოლაში მესაზღვრეები მო-
 ვიდნენ.

მათი ვიზიტი არავის გაკვირვებია,
 რადგან ეს მწვანეჭულიანი მემორები
 აჭარის ასრ ყოველ სკოლას შინაურ-
 ლო კავშირი აქვთ მოსახლეობასთან,
 განსაკუთრებით კომპაგნიტორებსა და
 პიონერებთან. აბა ამ ციფრებს დააკვირ-

დით: საზღვრის დამცველთა დანაშაულის
 მიზნით აჭარის საშუალო სკოლებში
 შექმნილია „მესაზღვრეთა ნორჩი მე-
 მორების“ (მმ) რაზმები, რომ-
 ელთა რიგებში ასეულობით ყველაზე
 აქტიური პიონერია გაერთიანებული.
 მაგრამ საქმე მარტო ციფრებში ხომ არ
 არის, მთავარი ის გასლავთ, რომ მე-
 საზღვრეები და პიონერები ერთად შრო-
 მობენ, სწავლობენ და იცავენ საზღვარს.
 ისინი ერთმანეთს ხედიანა სკოლაშიც
 და სასაზღვრო ზოლთანაც. მემორების
 დანაშაულებით გოგონები და ბიჭუნები
 ეუფლებიან კვლამაძიებლობის რთულ
 ხელფონებს, სწავლობენ რადიოსაქმეს,
 იარაღის მატერიალურ ნაწილს, იმპე-
 რატორებზე გარეშოში ორიენტირების უნარს,
 ენობრივ საბჭოების დაცემის ხერხებს,
 ნოსტაღლებიან ყუშმარის ტყორცებსა და
 მცირეგალობიანი მოსახიდან მისაწმი
 სოლაში...

მესაზღვრეთა ნორჩი მეგობრების
 რაზმთა საქმიანობას ხელმძღვანელობს
 კომპაგნიტორის საოლქო კომიტეტთან არ-
 სებული მმ საოლქო შტაბი.

კომპაგნიტორის საოლქო კომიტეტში
 კარგად დახასიათეს სარფის, მახინჯა-
 ურის, თხილნარის, ქედის, კახაბრის,
 ხიხაძირის, ბათუმის 24-ე და სხვა სა-
 შუალო სკოლების მმ რაზმების საქმი-
 ანობა ეს ნიშნავს, რომ სამხედრო-მატ-
 რიოტული აღზრდის ამ მნიშვნელოვან
 უბანზე მოაოგნებელი წარმატებები შე-
 მოგვითა არ არის.

აჭარის კომპაგნიტორის სამგზის მიენიჭა
 და სამუდამოდ გადაეცა სახელმწიფო
 უშიშროების კომიტეტის სასაზღვრო
 უბნების პოლიტიკური სამმართველოს
 გარდამავალი წითელი დროშა სამხედ-
 რო-პოლიტიკური აღზრდის მაღალ
 დონეზე დაყენებისა და სახელმწიფო
 სასაზღვრის დაცვაში მესაზღვრეებისათ-
 ვის გაწვეული აქტიური დანაშაულებისათ-
 ვის. მარტო ხელგაწაურის რაიონის
 კომპაგნიტორულ ორგანიზაციას ექვსჯერ
 მიენიჭა ამერიკაგვასიის სასაზღვრო
 ოლქის სამხედრო საბჭოს გარდამავა-
 ლი დროშა.

დანიშნავს, რომელსაც პიონერები მე-
 საზღვრეებს უწევენ, მრავალნაირია,
 მაგრამ უმთავრესი, რა თქმა უნდა, მხ-
 ინც საზღვრის დამრღვევთა წინააღმდეგ
 როტორიკულად შეგრობაა. ამ მხრივ კი
 ჭეშმარიტად ბევრი აქვთ საამყო აჭა-
 რულ პიონერებს, მათ პირად ანგარიშზე
 არა ერთი და ორი სასაზღვრის დამრღვე-
 ვი ირიცხება.

... და აი, 11 ოქტომბერს, დილაად-
 რიან, კახაბრის საშუალო სკოლაში მე-
 საზღვრეები მოვიდნენ...

4. „მე პიონი, მასწავლებელი“

მეექვსე კლასში ზოოლოგიის გაკვე-
 თილი მიმდინარებდა. ის-ის იყო დარე-
 ჯან მასწავლებელს ახალი მასალის ახ-
 სნა უნდა დეეწყო, როცა კარზე დააკა-
 კუნეს და საკლასო ოთახში მესაზღვრე
 ოფიცერი შემოვიდა.

ჩვეულებრივ აღურსიანად მომღიმარე
 მესაზღვრეს, რომელსაც მოსწავლეები
 კარგად იცნობდნენ, დალოდნ სახეზე
 ნაკვიცი არ შეუხვია. მან მასწავლე-
 ბელს ბოდიში მოუხვია და კლასს თვა-
 ლი მოავლო:

— ბავშვებო! ჩვენ ვეძებთ სამ უცხო
 მამაკაცს, რომლებიც სამიში დამამა-
 ვებები არიან და. როგორც ჩანს, საზღ-
 ვარზე გადასვლას აპირებენ. მათ ზორ-
 ბა სტაფილოსფერი ძაღლი ახლავთ.
 გაისინეთ, ხომ არ შეგინიშნავთ ისინი
 ამ დღეებში?

ლიანა შეერთა. მამასაღამე, ამაოდ
 ამ ვთანაღებოდა გული! მიმოიხიდა.
 ხმას არავინ იღებდა. „ნუთუ ჩემს გარ-
 და არავის დაუნახავს?“ — გაოიქრა.
 — ბავშვებო! ხომ კარგად გაგივთ
 ჩვენი მეგობრის თხოვნა? — ახლა და-
 რკვან მასწავლებელმა მიმართა
 კლასს. — იქნებ რომელიმე თქვენგანმა
 დინახა ის უცნობები, იქნებ იგივე სა-
 თი წაივინდნენ, ამ სად არიან?

მესაზღვრეთა
 ნორჩი
 მამოზარაბი
 იარაღის
 დაცვაში.
 ანკორაგა
 უნდა
 ისოღებდეს.

ლიანამ ხელი ასწია, წამოიღა და მკაფიოდ თქვა:

— მე ვიცი, მასწა!

სალამოს სამივე ავკაცი შეიპყრეს.

5. ახალი

ჩვეულებრივი პიონერი

რ უსუდან ჩაკვლელი შვილი, კახაბრის საშუალო სკოლის დირექტორი:

— ლიანაზე ვერ ვიტყვი, წარჩინებული მოსწავლეა-მეთქი. ყოველკაცივით კი სანიმუშოა, წყნარი, დინჯი და ზრდილი გახლავთ. ერთ ზედმეტ სიტყვას არ იტყვის.

ღვილი ბევაძე, ბათუმის 23-ე საშუალო სკოლის პედაგოგი, ლიანას დედა:

— ჩემი ლიკა მორცხვი, მორიდებული გოგოა. თავმჯეკვებული და აურჩხარებელი, თავის გამოჩენა არ უყვარს, მე ცოტა მშობარაც კი მგონია... მართალი გათხრათ, მივიკრის კიდევაც, როგორ გაბედავ...

ინეზა შავაძე, ლიანას თანაკლასელი:

— ლიანა კარგი მეგობარია. მე დედა ავად მყავს, ლიანა ყოველთვის მთავაზობს დახმარებას... გარეგნულად არის გაუბედავი, თორემ ისე მამაცი გოგოა... აი, უკუქანა კონცელიტეც დამიდასტურებს...

ჩიტო იმერაძე, პიონერხელმძღვანელი:

— თქვენ წარმოიდგინეთ, ლიანა ერთი ჩვეულებრივი პიონერია... სხვებისგან თითქმის არაფრით გამოირჩევა...

აბათა დამეთანხმებით: ლიანას საქციელის მიუღი სიმშვენიერე სწორედ იმაშია, რომ ეს ერთი შეხედვით მორცხვი და მოკრძალებული, მაგრამ სულოთი თითქმის და მამაცი გოგონა მხოლოდ „ერთი ჩვეულებრივი პიონერია“.

აქვე ამ სკოლაში არსებული კეთილი ტრადიციაც უნდა აღინიშნოს:

თურმე თვით კახაბრის საშუალო სკოლის ორგანიზატორს, თემურ ნიჭარაძესაც ჰქონია საზღვრის დამრღვევის შეკრობაში მონაწილეობის გამოცდილება. ამვე სკოლის კურსდამთავრებულმა იზაბელა ლეონიძემ კი მცირე ხნის წინათ დააკავა საზღვრის დამრღვევი. ადრე, მოსწავლეობის პერიოდში, იზაბელას თურმე ორჯერ გამოუჩენია მსგავსი ხასიათის გმირობა.

ასე რომ, ტრადიცია მნიშვნელოვანი ძალაა!

თუმცა აჭარის ასრ საზღვრისპირა რაიონებში იშვიათად თუ იპოვით სკოლას, რომელსაც ასეთივე ტრადიციები არ ჰქონდეს.

6. დიდი ახალი

ლიანა გულთა და სულოთი შეაქქს მასწავლებლებმა, ამხანაგებმა, თანასოფელებმა.

28 დეკემბერს რახმულის შეკრებაზე მას ვადაცა შინაგან საქმეთა სამინისტროს სამსახურით ჯილდო... წარწერა... რიანი მაჯის საათი. ამ საქმიან შეკრებაზე მას მადლობით მესაზღვრეებიც ესწრებოდნენ.

სოლო საკავშირო კომკავშირის მე-18 ყრილობაზე პიონერ ლიანა მარგველიანს მეგრულ დაბანის მედალი „სსრ კავშირის სახელმწიფო საზღვრის დაქვის დროს გამოჩენილი თავდადებისათვის“.

მოიხს და მოიხს ახლა წერილები ლიანას სახელზე სულოდან, ახალციხიდან, მესტიიდან, თელავიდან, თბილისიდან, მარნეულიდან... სიხიზლეს, მამაკობას უქებენ გოგონას, პირიდებან— თუ საქმემ მოითხოვა, ჩვენც შენ მოგებადით.

ჰოდა, დადის მედალოსანი პიონერი ლიანა მარგველიანი სოფელში. ოდნავდაც არ გაუყოყოჩებია სახელსა და დიდებას, უწინდებურად თავმდაბალი, სიტყვაძუნწი და მოკრძალებულია. მაგრამ ამხანაგებმა და თანასოფელებმა უკვე იციან, რომ ამ სიმშვილისა და თავდაჭერილობის მიღმა დიდი, უტყხი შინაგანი ძალა იმალება.

... საზღვარზე კი ისევ სიმშვიდეა. და ადვილი არაგის ეგონოს ამ სიმშვიდის ხელყოფა, რადგან მას არა მარტო საქციელური სასაზღვრო ნაწილი, არამედ მთელი ხალხი იცავს!

ახალგაზრობის სამხედრო-პატრიოტული აღზრდა ჩვენი სიხიზლის ერთ-ერთი ფართია. სურათი — მეს რაჟის მოიმიზ მისა-დინობა.

ტნობილ ქართველ მწერალსა და საზოგადო მოღვაწეს მარიკა ბარათაშვილს დაბადების 70 წელი შეუსრულდა.

მარიკა ბარათაშვილის პოეტური შემოქმედება დიდად პოპულარულია როგორც საქართველოში, ისე მთელს ჩვენს თვალწინდენ ქვეყანაში. მისმა პატრიოტულმა, აზრითა და გრძნობით ახმოვანებულმა ლირიკამ ჯერ კიდევ 30-იან წლებში მიიქცია ფართო საზოგადოებრიობის ყურადღება. სამშობლოსადმი, ბარათაშვილის, ილიას, აკაკის სასიქადლო ცხოვრებისადმი მიძღვნილმა ლექსთა ციკლებმა საყოველთაო მოწონება პოვა და დამსახურებულად აამაღლა პოეტი ქალის მწერლური ავტორიტეტი.

ხალხმა ერთსულოვნად აიტაცა დიდი სამაჟლო ომის გმირის შოთა გამცემლიძის თავდადებაზე შექმნილი ლექსის გულში ჩამწვდომი სტრიქონები:

„შენ ოკიოდე გაზაფხული იმარე მხოლოდ,
დაზარჩენები სამშობლოსთვის შეგიწირია“.

ყველასათვის საყვარელ სიმღერად იქცა შესანიშნავი ლირიკული ლექსი „საპოვნელა“.

მარიკა ბარათაშვილმა თვალსაჩინო წვლილი შეიტანა ქართული დრამატურგიის განვითარებაშიც.

მარიკა ბარათაშვილი

პიესა „მარინემ“ და კინოოპერა „კრიკინამ“ მილიონობით საბჭოთა მაყურებელი მოხიბლეს და მათ ავტორს შორს გაუთქვეს სახელი.

უღირესი სიუჟეტიზითა და რულენებით წერს პოეტი პატარებზე, ნორჩ მოქალაქეებზე:

„ჩემი პატარები, ჩემი ჩიტუნები,
ჩემი ყვავილები, ნაზი ყვავილები!
ცქროიალა თვალები, პაწაწა გულები,
მე მათზე სიმღერით როგორ დავიდლები!“

მარიკა ბარათაშვილის არაერთი ლექსი გაბრწყინებული „პიონერის“ ფურცლებზე და მკითხველთა გული გაუხარებია.

მარიკა ბარათაშვილი სათავეში უდგას საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის ორგანოს ეურნალ „საქართველოს ქალის“ შემოქმედებით კოლექტივს და კოდნასა და ენერჯიას არ იშურებს, რათა ეს ეურნალი ქართველი ბავშვების დედათა ერთგული მეგობარი და კეთილი მრჩეველი იყოს, კიდევ უფრო გაუღვივოს მათ მამულისადმი, შვილებისადმი, ოჯახისადმი თავდადების უკეთილშობილესი თვისებები.

ეურნალ „პიონერის“ რედაქცია და სარედაქციო კოლეგია ნორჩ მკითხველებთან ერთად მხურვალედ ულოცავენ დეაწლმოსილ იუბილარს თავისი ცხოვრების ღირსშესანიშნავ თაროს, უსურებენ ჯანმრთელობას, მრავალკვირ სიცოცხლესა და ბევრ შემოქმედებით გამარჯვებას.

მონალ „პიონერის“ რედაქცია,
სარედაქციო კოლეგია

კინ მოქმედებს?

მოღერძი
ბალახაძე

მ ო ტ ხ რ ო ბ ა

მატყარი
ელახალ
აბომაძე

ასეთი ცივი ზამთარი სოფელში ბევრს არ ახსოვდა.

ზედასერიდან ქარმა ნაძვები ჩამოიტანა და განაპირა ეზოს ღობებს მიახვეტა. ისედაც გადამბრეცილმა მესერმა თოვლის სიმძიმის ვერ გაუძლო, დაღმართისაკენ გადაწვა და ბავშვების სასიხარულოდ პატარა ხელოვნური ტრამპლინი შექმნა.

ცივებზე დასკუბებულ გოგონები, წები სეროდან თავქვე მოჭროდნენ, მიერსი გაღაფრებულნი და ყირაპალა მივირვიდნენ ფუმფულა თოვლში.

ყირა საღამოს ერთ ქალულს დაღმართის შეშით დატვირთული მარხილი მოუტურდა, შუაგზაზე ამოუყირავდა და ცხენმა ცალულიდან გამოსწამლი დალია სული. ამაწუნებრებულ ქალულს რაღა უნდა ექნა, ცხენს ტყავი გახანდა, მარხილში ხათხოვარი ხარი შეაბა და შინისკენ გასწია.

მეორე დღისას კოტემი, რომლის უკოლ ზედასერს ენახებოდნენ, თანაკლასელ მოთას ციხსალი ამბავი მიუბრუნინა:

— ...ერთი ცენახოთ და ჯიკამ ისეთი ყველა ატენა, ბაბუა ყმაწვილივით წამოიჭრა, ტანზე პაპარაღ ჩაიკცა და ხელოვნური გაჯარადა გარეთ. პატრონის გამოჩენაზე მოჯაკს თითქოს ძალა შეიმატაო. ყველამ გაქანდა ცხენის ლეისაკენ. ბაბუაჲ უკან მიჰყვა და უცებ თოვლის თეთრ ფონზე ორი დიდი მგელი არ დაინახე! დამფრთხალნი დათხილნი მიძიქმულდნენ სერისაკენ!

— ეხ, რატომ იქ არ ვიყავი? — მკერძნი ხელი ჩაიკრა მოთას.

მეორე დღე ამბავი უნაზობელ ზურკოს და მასთან არღადგებზე

სტუმრად ჩამოსულ დათოს შეატყობინეს. ბიჭებმა მაშინვე სერს მიაშურეს, მაგრამ მგლების ნაკვალევთან უკვე ტრიალებდა სამი ბიჭი, რომელთაგან ისინი მარტო ერთს, ყინწას იცნობდნენ.

ყინწა, თავადაც მიხვდებით, შერქმეულს სახელია. ერთი ბედოვლათი ყმაწვილი გახლდათ, სკოლა შარშან დაამთავრა რის ვაი-ვაღლანით, მაგრამ არც სწავლის გაგრძელებაზე უფიცოდა და არც მუშაობაზე სდებდა მაინცდამაინც თავს. მართალია, ზაფხულობით „ყვევილების მიწა“ დაპყრნა ქალაქში გასაყიდად, ხოლო შემოდგომაზე ათიოდ შრომადღე გამოიმუშავა საკომლემენტური ზვრებში, მაგრამ ეს ხომ ზღვაში წვეთია?!

დაინახა თუ არა ახალმოსულები, ყინწა ხელების ქნევითა და ყვირილით შეიგება მათ:

— ეი, ეი... ახლოს არ მოგვეკაროთ. თორემ კვალი აირ-დაირეკვ და საქმე ჩაგვეშლება! ახლოს არ მოხვიდეთ-მოთქი, გუსმით?!

ბიჭებმა ნაბიჯს უკლეს, მაგრამ ცოტ-ცოტაობით მიიქც მიუახლოვდნენ კვლის მაძიებლებს.

— აი, ამ ადგილას საფარს გავაქეთებთ და კარგად შევინდობათ, — ზოხის წყურით ხაზავდა ყინწა თოვლზე. — მგლები აუცილებლად დაბრუნდებიან და ორივეს რომ გავჯავრებთ, იცით, რა ფულს ჩაგვიჩხრიალებს მონაკვირბი?!

— რომ არ მოვედინე?

— ამა არა და ამოდენა ხორცს შენ დავირავებენ? იტყობა, ძალზე გასჭირვებითა, სოფელთან ახლოს მოსვლა რომ გაუდეს.

— მე მარტო ტერში მისვრია საპაეო თოფი, — ამოდერდა ერთ-

მა. — არა, მშაო, უთოვლო რა აქვს აქვს ამ ყინვამი მთელი ღამე ყურ-ყურს?

— თუ მონადირეობა გინდა, ჩრსაფარში წოლა უნდა იხსწავლო. რა ჯი მავს ისეთი, თუ კარგად დაუმხვებ, თავისით მხარტკამს შიგ გულში... ისევე ცხელ-ცხელად გავაძირო ტყავს და პერი — მონაკვირისაკენ!

— ყინწა, — ჩაერია ლაპარაკში კოტი, — მგლისა და ცხენის თავი რომ ერთმანეთში არ ავიერთოს, ფარანი უნდა ჩამოვიღო ლეშთან, თორემ რადიომ გადმოსცა, ამაღამ ბნელი ღამე ექნებათ! — ავტორიტეტულად თქვა და დათოს თვალი ჩაუკრა.

— მარტო ფარანი ვერ უშველოს! — უფრო გაართულა საქმე შოთამ. — მგელს შუბლზე თეთრი ქალღი უნდა მიაკრან, თორემ თუ ტყვია დააკვიცის და ფარანი ჩამასხვრივს, ნახავ, თუ მგლები თავად არ მიიტყვენ მონაკვირში მავათ ტყავებს!

— დაიკრვეთ აქვდათ, თქვე ჩაჩურებო! — ყინწამ თოვლ მძებვეტა და დაგუნდავა. — ვილაციას რომ ცხვირბარში მოხვდება ეხლა, იქნებ მამის შეწვევითს უკვილო ხუმრობა!

— გუნდას ხელი უშვი, თორემ თუ დაღუბნე ბაბუაჩისა...

— დაუძახე რა? გუნდა ჩემი გაკეთებულა, მინდა გადავავადო, მინდა შეშვამ! — სიტყვის დასამტკიცებლად ყინწამ გუნდა პირთან მიიტანა და გაიჩინა.

— ყინწა, განა ვერა ხედავ, რომ ეი ადგილი ჩვეს ბაღს ემიჯნება და აქლორბის მოვალე ხეენ ვაგებთ პასუსს, — დაიწყო კოტემი, მაგრამ ყინწას უცბად ზუტიკო აყუყულა, უბის ჯიბეში ჩაწყობილი მამის ნაწუქარი სხვადასხვა საწვერო ბილეთებისაგან ერთი ამოთარჩია და ცხვირთან მიუტანა:

— ამა კარგად წაიკითხე, ვის ელაპარაკები? „ბუნების დაცვის საზოგადოება“! — ჩამომარკვლა მან. — შენ იცი, რომ უჩვენოლ ვერც მეგულ მოკლეა და ვერც თოვლის ურუნდა შექმამ?!

— კარგი, ახლა გავჩუმდები, მაგრამ ერთხელაც იქნება და ჩვეს მოვინაზე ფეხბურთის სათამაშოდ რომ ჩამობრძანდები, აი, მამს არ დაგაეწყუყეთ მაგ ბილეთის ყილა აფრიალება. — დაბობლა ყინწა.

საქმე ამჯერად გათოვლა. კოტემ უსიტყვოდ შეაფასა მდგომარეობა, ზურკოს ხელი ახსვდა და თავისი ეზოსკენ წაიყვანა, სადაც მალე სხვა

ბიჭებმა მიირბინეს და სასწრაფო თათბირი გამართა.

— კართი ბიძის თოფი გამოვარ-თეთ და მგლის ნაკვალეუს გავყვეთ!

— წინადადება შემიძინა დათომ.

კოტემ და შოთამ მამინეგ მხარი დაუჭირეს, ზურაიკო კი ჩაფიქრებულ-ლი დაუპყრებდა მიწას.

— რაო, ზური, ხომ არ შეგეშინ-და?

— არა, მაგრამ მამაჩემის ცალ-ლულიანი თოფი არ გამოგვადგება. სანამ მეორე დატენი, მგლები უშ-მა კიტრებივით შეგვახრამუხვენენ!

— აი, შე მკეტრიავე! — შეუტია ზურაიკოს შოთამ. — სად გაგივია, ასეთ ნათელ დღეს ადამიანს მგელი თავს დასხმოდეს?

— ტყეში რომ გზა ავგებნეს და შეშოგვალამდეს, ან ერთმანეთი დავ-კარგოთ? — უკან დასახეგ გზებს სჭრიდა ზურაიკო.

— შენი საყვირი წამოიღე თან და თუ ავცდები, ნიშანი მოგვიცე. ატუ-ტუტუ და ატუტუტუ, რაც ძალა და ღონე გაქვს, — დაარიგა კოტემ.

— საყვირი კარგია, — დაეთანხმა ზურაიკო, — მაგრამ...

— ბიჭებო, ხედავთ, ყინვა მართ-ლა შეუდგა საფრის კეთებას, — სე-აწყვეტირა შოთამ და მეგობრები სე-რის მხარეს გაახედა, სადაც ყინვას ამფოსონები დიდ-დიდ თოვლის გუნ-დებს მიაგორებდნენ საფრისათვის შერჩეული ადგილისაკენ და იქ ერთ-მანეთის გვერდით ამწყვირებდნენ.

ბიჭებმა ერთმანეთს გადახედეს და, რაკი მგლებზე ნადირობას საერთო საქმედ თვლიდნენ (იქნებ ყინვა უბანში ბურთაობის უფლების და-კარგვისაც შეეშინდათ), მყისვე „მშე-ნებლებთან“ გაჩნდნენ და დახმარება შესთავაზეს. მაგრამ ყინვამ ახლო-საც არ გაიკარა.

— თუ რამის მართფათი ვაქვთ, მოგვიანებით მოდი და ლემო ძალ-ლებს არ დაანებოთ შესაქმნელად, — ურჩია მან. — კარგად უყარაულებ და... ერთ მოკლეულ მგელს თქვენ გაჩუქებთ! — ყინვამ თვისიანებს გადახედა და გაიკრიჭა.

— კარგი, ყინვა! — კოტემ წაქ-ცეული მესრისაკენ ხელი გაიშვირა და დააყოლა: — მიდი, თქვენ ფიც-რები ააძრეთ სახურავისათვის, ჩვენ კი თვას მოვიტანთ იატაკზე დასაგე-ბად.

როდესაც ბიჭებმა კოტეს ეზოდან თითო ილღი თივა მოიტანეს და სა-ხელდაჩეოდ იატაკზე მოჰფინეს, შოთამ ვერ მოითმინა და წასვლის წინ ყინვა დაარიგა:

— მგლებს რომ დახოცავ, ფულმა

არ შეგაცდინოს და მათი ტყავი მონ-კვეშირო არ ჩააბარო! ისეთი ტომა-რა შეიჭრება „ყვევილების მოწისა-თვის“, უკეთესს ვერ ინატრებ! მიწას ქალაქში ჩატანამდე სინესტრ შეენ-ხება და უფრო ეშხიანი შესახედავც იქნება! ჩემმა მზემ, არ წააგებ, თუ დამიჭერბა...

ყინვა ორი დღე ითოშებოდა სა-ფრში, მაგრამ არათუ მგელი არ მოსულა, მისი ყმულიც კი არ გაუ-გონია.

— გეძინა, არა?! — ჰკითხა კო-

ტემ, როდესაც მეორე ღამეც გათენ-და.

— აბა რა გექნა, კოტა-ბნინე, არ მომეტყულებია თვალო? — ამოხტუ-და ყინვა.

— ჰოო! — მოქნარებთ გაიზო-რა კოტე. — აი, თურმე რატომ არ დამამინა წუხელ გოჭის ღრუტუნმა!

— რა გინდა, ბიჭო, ამ ადამიან-თან? იქნებ მართლა გოჭი ჰყავდა თან წამოყვანილა, რომ ჩახუტებოდა და გამბათბოდი?! — შეუტია შოთამ კოტეს. — თუ ეგ აკრძალულია? გე-მოტყედი, ყინვა, მგლის მოსატყუებ-ლად გაყავდა გოჭი, თუ გულს გასა-მაგრებლად?

1584

ბიჭებისა და ყინვის
სახელმწიფო
მეცნიერებათა

— აბა რასა ყრანტალებთ, რომ ყრანტალებთ? — გაბარზდა ყინჩა — ემ შორიდან არის ადვილი, თორემ ერთი დამე მინც რომ ჩაუსარდეთ, მერე მიხედვებით, ნამდვილი ნადირობა რაც არის!

— აი, ამაღო ჩვენ დაუღარაჯლებით და მაშინ გამორჩევილი ვინ არის ნამდვილი მონადირე და ვინ — არა! — თქვენა? — დაჯღაბა ყინჩა.

— აბა ჰე, თუ ასეა, თქვენ იცით, თქვე კუკლასის მონადირეებია ვინალო, მგლების სასაკალოთ არ გადასცილოთ აქაურობა! — ყინჩამ თოფი ილიაში ამოიღო და ამაყად გაჯიბული გაშორდა იქაურობას.

— რა ტყუილად იცი ხოლმე ტრახაბანი? მოსასვლელი მგელი აქამდის მოვიდოდა, შენს ღებუშას კი არ დაელოდებოდა. — ყინჩა აღარ გყარა ულობსო!

— მე კი მგონია, რომ ლეში გაციანა და სუნი აღარა აქვს, — თქვა დათომ.

— მაგის წამალი მე ვიცი! — წამოიძახა შოთამ. — დღეს მამამ ღორი უნდა დაკლას და ლეშთან ცხეცეხელი შიგნეული დავყაროთ. თქვენ რას იტყვიო, ჰა?

შოთას წინადადება ბიჭებს კუკლაში დაუჭდათ, იმედოვ მიიქათ და მაშინვე კრილი ბიძისათან გაიქცენენ თათის სათხოვნელად.

თოფის ხსენებაზე კირილე მოიღუწა, მაგრამ როცა დათომ შეახსენა, სროლაში მეთრე თანობი მიქვს და იარაღის ხმარების წესებზე კარგად ვიცო, მოხდა და ბიჭებს არა მარტო ნადირობის ნება დართო, არამედ თოფი თვითონ მოუჭნადა და სამი „უკანნიც“ თან გაატანა. საღამოს კი საფარი დათავალიერა და დათო კიდევ ერთხელ დაარბავ, იარაღი შინ გეპიროს, სხვას არავის ანდო!

უღრუბლო ცაზე აკაშაშებულო მთვარე დღესავით ანათებდა, არემარეს.

ისეთი სიჩუმე იდგა, სოფლის მეორე ბოლოში გაღებულ კარის ჰრიალიც კი აღწევდა ბიჭების სენამდე.

თითქოს მთელი სოფელი ჩასაფრებოდა მტკიცეობებს.

სადარბო ჯერ სიჩუმე სუფევდა, მერე კი შოთამ ვეღარ მოითმინა და ჩერჩილი დაიწყო:

— იციო, მგელი რა მშობარა ცხოველია? რა, არა გჯერათ? მამ მისიძენეთ. ერთხელ, ახალგაზრდობაში, ბესარიონი და სანდრო შეშის მოსაქრელად წასულან ტყეში და ერთ დღეობას მგლის ბუნავი არ უნახავთ პატარა ლეკვბითურა? ბესარიონს ბეგრე არ უფიქრია და ლეკვების და-

საქვირად ჩამძვარა. ამ დროს სანდროს კაქკაქის უშნო ჩხვილი გაუგონია, რაღაც ურეკიანია და ერთ ზობაზე ხეზე ამძვარა. აძერა ზეფით, გადახივდა და რას ხედავს: ბუნავთან მოზერისხელა მგელი არ მოძუქუქულებოდა? სანდრო თურმე, შიშით ხეს შეიცავდა. მგელმა იქაურობა შეათვალა და საიქვეო რომ ვერაფერ-

რი შეამჩნია, უკანა ფეხებით დაიწყო ბუნავში ჩაძრობა. ბესარიონს უკვე მიყვსრო ტომარაში ორი ლეკვს ჩაყარა და ის იყო თურმე მესამესაც ქეჩიში სტავა ხელი, რომ ბუნავში ჩამოხზებულ მგლის კუდი მიხვდა სახეში, სიბნელეში სანდრო ეგონა და გაბარზებულმა ლეკვი გავაში ატავა ყვირილით: „სად მოყრებო, შე კაცო, მეც ძლივსა გსუნთქავო!“

— კარგი ერთი! — ხმადაბლა ჩაიცინა კოტემ.

— მოიცა... მგელს ისე შეეშინდა თურმე, რომ ბუნავიდან შურდულით გავიარა, ფახაფუხით გაირბინა ათითღე ნაბიჯი და მიწას დასკდა. შემდეგ კი გამაირკვა, რომ მოულოდნელი მიყვირებისაგან საცოდავს თურმე გული ამსკომობდა! — დაასრულა შოთამ ამახვი.

ბიჭებმა ჩაიხიხითეს.

— ეგ რა არის? — წამოიწყო ახ-

ლა კოტემ. — თუღოანთ მიტუემ გავაგამოხტარა მგელს რომ დატაკვა მანქანა, იცი, როგორ მოუყვა გავითის კორესონდენტს? — მანქანასთან ვიდექი, როდენასც ჩაგრიქ დამახტა, მაგრამ ამდენი ყოყოყიერ ჯერ ხელმით ამჯგუდე, მერე მანქანა გადავხარე ზედ, რომ არ გაცოცხლებულიყო! ასეთი რამე გავიგეო? კიდევ კარა, მანქანამ ვიჯიქე და ჩემი თვლით ენახე, რაც იქ მოხდა.

— ხომ უმტკიცებდა ბაბუაშენს, ის სხვა შერთხვევა იყო, ტაქსში არავინ მექალა? — გამოედგა მეგობარს შოთა.

— მამ დაუწყვიათ მგლებს მიტუჯე ნადირობა და ეს არის, — ჩაიციანა დათომ და ზურვიკის უბიძგა. — ზურა, შენ რას იტყვიო!

— განა მგლებმა არ იციან, ვისზე ინადირონ? — დაასწრო კოტემ. — ისეთი სამკლე დიდვა მიტუა, რომა მარტო მისი ღივი გამოაძღობს მთელ ხროვას.

— მგლის მოკვლას რომ იცისწვლი. — წამოიძახა უცხად ზურვიკომ, — მერე კი მიდრთხილეს კოწიას ქოხვეის სკოლაში ვერ წავსულვარ, თუ ჩანათაში პურის ნაჭერი არ მიდღეს!

განამიძგდა ორღობეში ყაჩაღივით და მიღრენს და მიღრენს!

— ამოღენა ლაბარაკს, — თითქოს თავისთვის თქვა დათომ, — ბარემ დოღ-გარმონი წამოგვეღო და კონცერტი გავგებოთ!

შუღამდე გადასული იყო, როდესაც დათომ ხელის წაყრა იგრანო, თვალეტი გაახილა, ლეშთან რაღაც ლანღები შეინშნა და მყისვე გამოეხიხლა.

— მგლებო! — გაისმა შოთას ჩურჩილი.

მართლაც, ლეშთან ორი მტაცებელი მოწოლილიყო და ფრთხილად მიძინინენ გაყინულ ხორკს.

დათოს ძაძვებო უუჯარდა, არც ხელები ემორიბილებოდნენ და კბილებიც უკაწაყებდა.

— ესროლო! — წასჩურჩილა კოტემ.

— დამაცა, ჯერ კარგად დავეშობნო..

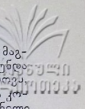
— მომეცი, მე ვესვრი! — მიყარა მის შოთა.

— მე უფრო მოხერხებულად ვწავარ! — წაატანა ხელი კოტემ.

— მეც დამანახვეო, მაიცი! — ზურვიკი სათითურისკენ მიჩოქებას ცდილობდა.

ამ გაშამაწიაში თოფმა დაიგროვლა.

— ბახ-გარნ! — გაღულა არემარეს სროლის ხმამ და სოფლის ძაღლებს გინასში ჩაიძირა.

როდესაც სრული სიჩუმე ჩამოვარდა, ბიჭებმა იქაურთა დახვეწის, საფართან საათითად გამოეჩინნ და ლეშს ფრთხილად მივაბოლოდნენ.

— უშინ მხოლოდ მგლის ნიშვებუ-რები და ნაწილი ემჩნეოდა თოვლს.

— აჲ, შეხედეთ! — ზურიათქ სერისაკვირ გაიშვირა ხელი.

მათგან ათილედ მეტრის დაშორე-ბით ტყეებით ვახვირთული ზორბა მგელი დრუნით ჩაბჭობილიყო ფეხეირ თოვლში.

ბიჭებმა მხიარული ყვირნი დას-ცეს, ხოლო შემდეგ ნანადირევის ირველივ ფეხრული გაჩანდეს. ერთ-მანეთს დალარაკს არ აცლიდნენ და ყველა თავისი დამსახურების წინ წამოწყობას ლაბობდა:

— ლულა ჩემვედ გამოეწიე, თო-რებ რას მოხვდებოდით! — წყრა-ლივდა კოტეს ხმა.

— სასლელტს თითი გამოეკარი სწორედ თავის დროზედა! — თამა-ხილი მისცა შოთამ.

— მე რომ ფეხში ხელი გტაცე, შენც იმტობ ამოტყეო! — არც ზუ-რიყო თომბოდ თავის დამსახურებას.

— კიდევ კარგა, რომ თორღლია-ნი თოვდი არა გეგონდა, თორემ მე-ორი ტყვიის გასროლასაც ხომ დას-ჭირდებოდა კიდევ თონი კაცო?! — უტყუარად გაიღობა დათომ, რომე-ლიც ჩაფიქრებული დასცქეროდა მგელს.

— მოიცათ! — წამოძახა ზური-აკომ. — შე თითქოს სწორედ ორი

გასროლის ხმა შემომესმა!

— მეორე ექო იყო, ბიჭო, ექო, სერმა აირეკლა თოვლის ხმა! — აუხსნა შოთამ.

მეგლს ფეხებში თოკი ჩააბეს, კო-ტეს ეზოში შეათრისც, ცარიელ სა-ჭაბეში შევაღეს და კარები გადაუ-რახს.

— ჩვენი გაწამაშის შესახებ არა-ვისთან წამოცადეთ, თორემ ისე ვა-დაეკეთებენ, რომ სოფელში თავი არ გამოგვეყვოდა! — დაარბავ დათომ მეგობრები, — აბა, ახლა შინსაცენ, დილით კი ისევ აქ შევეყვებითო.

სისხამ დილით დათო ძახილმა გა-ვლიდა.

— კირილე! გლიძავს, კირილე? მეორე თიხაში იატაკი აჭირილდა. დათომ დანჯარათან მიიჩინა და ქიშკარში შემოსული ბესარიონი და-ინახა.

— რა ჰქვინ, მოკალი?! — ჰკითხა ბესარიონმა აივანზე გადმომდვარ კირილეს.

— მაშ არა და ხელიდან გაეუშვე-ბდი!

— ორივე მოკალი? მეორე გასრო-ლა ჩემი თოვის ხმას ჰკავდა, უფრო რიხინი იყო!

— ცოტა აჩქარდნენ ბიჭები და მეორეს კვლარ მიეწიე ტყვია. დაი-ცო, თოვს ეხსლავე გამოეტირნ, ოღონდ არავისთან წამოცადეს, მეც მორი იქ ვიყავი. შენ უნდა გეხანა, რა ამბავი ჰქვინდა, როდესაც მოკლულ ნაღის შემოეხვიენენ! — ჩახიბთხი-თა კირილემ.

— ჰქვიანი კაცი ხარ, კირილე, მაგ-რამ ბავშვებისთვის მინც არ უნდა გეხიზოებინა თოფი! არ გავსლავე! შარშან რა უფელურება დაატყდა კო-ტორიანს თოვტახს, როცა პატრული თოფი ჩაუვარდათ ხელში პატარა ბაღლებს?

— მართალი ხარ, ჩემო ბესარიონ. მაგარამ არც მთლად გვრია საქმე! მე რომ სამი ვაზნა მივიცი ბიჭებს, „უ-კანის“ მაგივრად ისე ამოვუტევი ქე-ჩის საცობით, რომ ბღღურა ჩიტსაც კი დაფრთხობის შემტს ვერაფერს და-უშვებდა! მართალია, დათო უკვე პატარა აღარ არის, თოვსაც იცნობს და ჩემს დარიგებასაც არ გადუშვებ-და, მაგარამ სიფრთხილს თავი არ სტყავა და უსაფრთხოებისათვის მე მინც ჩემი გაავიჯო.

დათო საწრუს დაუბრუნდა, გულ-აღმა დაწვა და გაეძლია. უნებლით მოსმენილმა საუბარმა უცივ გა-სწყვეტა ის თვისსატეხი ამოქანა, რაც მთელი დამე არ აშლევდა მოსვენე-ბას. განა თავიდანვე საეჭვო არ იყო ის, რომ კირილე ბიძია ისე მალე და-თანხმდა და თავისი ხელითაც კი მოუ-შხადა თოფი და „უკავით“ გატრინი-ლი ვაზნები? არც ის მეორე გასრო-ლა ჰკავდა სირიანდ არეკლოდ ექოს, მაგარამ ყველაზე ძალიან კი იძის აუხ-სნელობა აწუხებდა, თუ რაოგორ უნ-და მოხვედროდა იმ გაწამაშაში ცის-კენ ლულაშვიროლი თოფიდან გას-როლილი ტყვია თოვლზე სულ სხვა მხარეს გაწილედ მგელს?!

* ზნეობის

ოდესღაც მე ღია ბარათი მიწვეურე მეგობარს, უფრო სწორად, ყოფილ მე-გობარს:

„უთოვლდ გარცმებული ხარ, რომ ვოლ-დიდან ჩვენი დაბრუნების შემდეგ თით-ქოს სრულიად დამავიწყდა შენი მისა-ბარითი და ტელეფონი. „აი, ადამიანური უმადურება, ფიქრობ ლობთ შენ, ცნობ-ობობა ჩემს სახლში, ეძინა ჩემს საწოლ-ში, უკადა ჩემს სუფრას, დედანქმეი თავს ევლებოდა, ცდილობდა მისი ყველა სურვილი გამოეცნო და შეესრულებინა, ის კი ჩამოვიდა მოსკოვში და უმაღ-დავიარაგა, გაქრა... მაღლობის სიტყვაც კი არ დასცდენია!“ მაგრამ ეგ შენი ნა-ფიქრალი უმეშხარტებისაგან ძალზე შორსაა. მე უკვე სამი წერილი გავუ-ზავნი დედაშენს!

მე თაყვანი ვეცი მის ხელმებს, ხან მსუბუქება და ნაწს (გასხივს, როგორ მკურნალბობდა მზეზე გადატყავებულ

პირობები —

პირადი იმედიანპაზის სახეობადოვა-რივთა ვალდა დაყვანა, მისი არად ჩაგდება, თამაშითინოვა

ჩემს ზურგს?), ხან კი სწრაფსა და მარ-ჯვეს (გასხივს, როგორ ატყუებდა ვარ-ცლში სარეცსს, როგორ მარგლავდა

* ანჯანი

კვლებს სახლს უკან?); მე თაყვანი ვე-ცი მის ხმას, ხან რუმს, როცა ეწინოდა არ გავევლიძებინეთ ანდა ხელი ამ შე-ვმალა გადრეკის თამაშში; ხან კი წყრო-ალასა და აღერსიანს, როცა შინ მზო-რუნებულებს შემოგვამსებდა, „მე კი სუფრა უკვე გაშლილი მაქვს!; თაყვანი ვეცი მის თვალებს, ესოდენ კეთილგზს, რომელიც ძალუძთ ისტატურად დაფა-რინ სულიერი შოთია და ნაღვლიც; მე თაყვანი ვეცი მის გულს, რომელიც უყვარს მთელი სამყარო, რადგან შენ, მისი ერთადერთი ვაჟი, ამ სამყაროში ცხოვრობ.

დაიხ, დედამენს სამი წერილი გავუ-ზავნი! მე მას ჩემს მაგივრადაც მიწვე-რად და შენს მაგივრადაც... შენ ხომ მას თითქმის არასდროს არ სწერი. ყველაზე ძვირფასი საგანმდურეითი მისაგზ ზარ-

ღურჯი აბრეშუმი
ქარავს.
სიცოცხლით ამავეს
ცალთვალა ქარებმა...
მზე ისევ მარადვეს
აღმართს.

ელისო კალანდარიშვილი.
თბილისის 48-ე საშუალო სკოლა,
X კლასი.

სექტემბერი მოსულა

სექტემბერი მოსულა,
ისმის ზარის წყრიალი.
გზას მისდევნ ვერვები —
შრიალ, შრიალ, შრიალით.
მეც იმ ზარის წყრიალით
სკოლისკენ ვიჩქარა,

სიცოცხლით ამავეს
ცალთვალა ქარებმა,
მზე კი მიუყვება
აღმართს.
ზღვას სიახლოვეზე
თუ მიეკარები,
ოცნებით ავაგებებს
აღბათ.
ოცნება ზეცაში
გაფრენილ სტრიქონებს

ნორი კორასონოვანამა მარნაი № 9

ზემოთ თითქოს უძირო
გაღებულა ცის კარი.
სექტემბერი დამდგარა,
წყრიალებენ ზარები,
სიხარულით სკოლისკენ
მივალ, მივეჩქარები.

ნანა ჩიტრამაშვილი,
მარტყოფის მე-2 საშუალო სკოლა,
VIII კლასი.

ტაუზი.

მანანა

ლომიძე,

14 წლის,

ქ. ვალუაიძე.

არსებობს ეგვიპტის საპირისპირო
ცნება „ალტრუიზმი“. ალტრუიზმი ბუ-
ლისხმობს ადამიანის მუდმივ უნარს გა-
უნაწილოს სხვას, უცხოსაც კი, მთელი
თავისი სიკეთე, აკეთოს კარგი საქმე
ყოველთვის და ყველგან, სადაც კი მისი
დახმარებაა საჭირო.

„ლიტერატურაია გავუტყა“ მკითხ-
ველუმს უამბო ერთ ქალზე, გვარად
დერეჟესკაიაზე და მის ქმარზე, 1942
წელს, როდესაც ომმა დაათოლა ასო-
ბით და ათასობით ბავშვი, ამ ქალმა
აღსაზრდელად აიყვანა 17 მცირეწლო-
ვანი ბავშვი, შშმდევ კიდევ, და სულ
ომის წლებში 48 ბავშვი აღზარდა. იგი
დაჯილდოებული იყო შრომის წითელი
დროშის ორდენით. სამი ათეული წლის

მანძილზე ეს ცოლ-ქმარი მრავალრიც-
ხოვანი ოჯახის მძიმე გაპანს ეწეოდა.
ისინი მეგობრულად ცხოვრობდნენ, პა-
ტიეს სცემდნენ ერთმანეთს, ზაფხუ-
ლობით აყალიბდნენ საოჯახო შრო-
მით ბანაკს. „ბოსტნის ბრიგადა“ ხალი-
სიანად შრომობდა. დედა ამბობდა: „არ
იგი, ისწავლე, თუ არ შეგიძლია, თავს
ნუ გამოიდებ, მაგრამ თუ იკისრე —
გააკეთე“.

ა. ნ. დერეჟესკაიამ და მისმა მეუღ-
ლემ, ცხადია, გმირობა ჩაიდინეს, მათი
ალტრუიზმი უსაზღვროა. ასეთი ალტ-
რუიზმი ჩვენი საზოგადოების პირშობა.
კომუნისმი ხომ სხვებზე, მთელ საზოგა-
დოებაზე ზრუნვას გულისხმობს. სწო-

რედ ამიტომ ალტრუიზმი კომუნისტური
ზნეობის ცნებაში შედის.

გ. ი. ლენინი ამბობდა: „კომუნისმი
იწყება იქ, სადაც ჩნდება რიგითი მუშე-
ვის, მძიმე შრომის გადამლახავი ზრუნ-
ვა შრომის ნაყოფიერების ამაღლები-
სათვის, ყოველი ფუთი პურის, ნავთო-
ბის, ქვანახშირის და სხვა პროდუქტების
დაცვისათვის, რომელიც განკუთვნილია
არა მხოლოდ პირადად მათთვის, ვინც
შრომობს და მათი „ახლოებებისათ-
ვის“, არამედ „შორეულებისათვის“,
ე. ი. მთელი საზოგადოებისათვის...“ ეს
უნარი კი მხოლოდ კომუნისტური სა-
ზოგადოების ადამიანს აქვს.

ა. პოლიაკოვი

კომერსანტი სახელსა

მე სხილი
მინდნაპული
მწერალი

მხატვარი
ს. ფორჩხიძე

მოთხრობა

I

კომერსანტი ქვე პურის ხის ნაყოფითი მსხელი და ჩამრგვალებული კაცი იყო. თავსაჟარი ისე წაიკრავდა თავზე, რომ ბოლოები კამჩის ყურებივით აქეთ-იქით ჰქონდა გადმოყრილი. პატარა ბავშვებს სულაც ისე ეგონათ, ამ კაცს თავზე რქები ამოზრდილია. მუდამ ერთი და იგივე ტანსაცმლით დაიარებოდა. გრძელი, ყავისფერი პლუზა ეცვა და ისეთი ხერხემა და სწელი ქსოვილის შარვალი, ძალბოდი დაიმტკიცებდნენ ხელქმოდს. წიწვზე ძველ დასოვნებში წითელ სარტყელს ირტყამდა, ხელში კი ჩვეულებრივი, გაცვეთილი

ფრით შეკეული ხოას ხის ჯიხი ეჭირა.

იმ დილით, როცა ქვე სოფელ ნაგაოს სათემო სახლის კვის კიბეზე მოიქიმებოდა, ჯერ კიდევ აღრე იყო და ხისლი ის იყო იფანებებოდა. ხოლო ამბავი ბაზრობის უქანასკნელ დღეს მოხდა, მეთორმეტე თვის ოცდაცხრა რიცხვში.

სოფლის მინდვრების შემოვლით მიეშურებოდა ხალხი ბაზრისაკენ. სოფლის შუკემდე მოჩანდნენ ბაზრის მიოდნასკენ მიმავალი ლანდები. მიოდნასკენ ბავშვები. მიდიოდა რამდენიმე ქალი, ვიღაც მოხუცე ძალის მთათრევა გასაყვიდა — ძალი ოჩნობდა, უქან-უქან იწევდა, მაგრამ საყლოზე მაგარი ჯაჭვი ჰქონდა გაიმბმული. პატრონი მთელი ძალ-ღონით ეჩქარებოდა და ჯიუტად მთათრევა თახვებს წინ. იღლაში ხელჯიხამაოჩრილი, ბაზრისაკენ დიდი ამბით მიმავალი კომერსანტი ქვე რომ დაინახა, მოხუცე ფეხს აუჩქარა.

— კომერსანტი ქვე მობრძანებულა! — ისე ხმამაღლა იყვირა, რომ წინმავალ ქალებს მისწვდა მისი ხმა.

— ვისი სული მოეხატრა ნეტა? — ეცხა ერთ-ერთმა მათგანმა. მოხუცემა მცოდნე კაცივით უპასუხა:

— კაისთან მიდის, ცხალი, სხვასთან ვისთან უნდა მივიდეს? ისე შემოჯდა ზურგზე, ჩამოსვლას აღარ აპირებს!

კომერსანტი ქვეს სახელი ისეთ შიშის ზარს სცემდა ყველას მთელ ოლქში, როგორც სახლის სახურავზე შემოქარალი ბუეს კვილი. განსაკუთრებით ბაჟილი ბა ქოანის გვალიებს ზარავდათ მისი სახელის გვალივით. კომერსანტი ქვე ბა ქოანის მევალიებს ფულს ართმევდა და ამიტომ „ვალიებს ამკრულს“ ეძახდნენ. ოღონდ ვალეხარი იყო, საიდან დაენათლა მიტსახელად კომერსანტი, როცა კაცს თავის დღეში არაფრით არ ევაჭრა. ათ წელზე მეტი იყო, რაც რომ ეს კაცი ბა ქოანს ემსახურებოდა. წლის მიწურულს, უქანასკნელ დღეებში, ბა ქოანი მუდამ მას აჯახებდა ვალიებისა და პალოცენტების ამოსაღებად. ისიც, მაღალი ძილის სიმბოლოთი — ხელჯიხით ხელში — ჩამოვილიდა ხლდში ახლომხლო სოფლებს.

კომერსანტმა ქვემ სოფელში გაიარა-გამოიარა და კაის სახლისაკენ გაეშვირა.

სახლს არც ჰქონდა ჰქონდა, არც ღმეტი. ეხო მოთავსოლირა, სულგირი რომ ვერაივინ დალანდა, ადგა, სახლი დაიარა, ტაბტამეზაც კი შეიჭყიტა.

არავინ იყო. ტაბტი ძველი გამაღვი, ხოკობისაგან მთლად დაღრმინილი. მის ქვეშ ტერმიტებს სოხავდა ვიღაც თხარათ და მიწის გროვენი დაძველებიანი.

კირამოცვენილი აქვლავს, ისე, ტყუილურბოლოდ, ხელჯიხით მიუკეცხა და ეხოში გავიდა. სახლს ირველივე ყვილით ყვილივით გადაჰანტილი ცეცხლეკალს დაბალი ბაჩქეში ჰქონდა შემოყოლებული. გავრინობდათ, აქ მთელი წელი კაცი-შვილს ფეხი არ დაუღვამასო.

ქვემ რაც შეიძლო ღრმად ჩაისუნთქა და მთელი ხმით დაიღრიალა:

— კა-აი! ეჭვი, კაი!

ღრქიალა ხმამ მთელ სოფელს გადავარა, მაგრამ ქვე ტყუილად იტყებოდა. სახლის პატრონისათვის თითქმის მიწას ეყო პირი. ოღონდ ეგ იყო, სახლის უქან, ცოცხალ ღმეღამოლი ცეცხლკალს ბარდებში გამიწინდა ორი თუ სამი ბავშვის სარ-მერტი კი შიშველი ფეხების ტყ-ატყუბი მოსხმა.

ქვე სახლში შევიდა. ხელჯიხით ვარდივარდა დაღო მთლად მაგიადაზე, სადაც ჩვეულებრივ წიწვებსა და საწურ მოწყობილობას აწყობენ. ტაბტზე მოიჩინა, ვიხზიორა და რამდენიმეჯერ მაგარად დაამოქანარა. დღეს დილიდანვე ემთქნარებოდა. წუხელ კარტი ითამაშა და ახლა ძალიან იძინებოდა, დამძინებული ქუთუთოვები თავისთავად ეხუჭებოდა.

მიხებ-მოხივდა, იქნებ ახლოს ჰქოლოფი იყოსო, მაგრამ ჰქოლოფი არისად იყო, მერე ადგა, სოხანდაჩი ხალხის საფენი აიღო, ტაბტზე გამაღვი, წამოწვა და სინჯელში დაკვლულ საჭინელს დაემსგავსა მთლად. წუთიც და ითახი მგრავინავმა ხერინვამ შეაზნახარა...

აგერ უქვე რამდენი წელია, ბაზრობის უქანასკნელ დღეს იკა კაისთან მოდის ვალის ასაღებად. ვერაინი კერკეტი მევალიე კი იყო ეს კაი, ბაჩე ათი ღონგა ემართა ვერცხლად. პირი ეს ფული მოქარისაგან როდი ჰქონდა ნასესხები; ფული ოქვლიან დადამისს გამოერთმა ბა ქოანისათვის. სიკვილის წინ მოხუც დღეს შევიღოსა და გამსესხებლის წინაშე დადებარებინა: „მე ისეთი ადამიანი როდი ვარ, სხვის ჰქონებას რომ თოჯინებს. აი, ჩემი შვილი, ეგ გადავიხდის უქანასკნელ გროშმად. ეს მისი, შვილი! დაიმხსოვრე ჩემი სიტყვები...“ ასე გადავიდა კაიზე და უძწერელი ვალი და ეს კაბალა მისი და მისი ოჯახისათვის თითქმის და რაღაც ნაირი ბიღისწერა შეეწინა, იმ წულეშიც კი, როცა ბა ქოანის აფრყვდებო-

და კომერსანტი ჩეხსათვის, ქვის ვალოს შესვენება, გადასახადის ამკურფსა და თითონაც — ასე შეეჩვივნენ დიდი ხანი — ორჯერ უნდა შემოვიდნენ აქ დილაადრინავე.

ქემე ზეპირად იცოდა ორღობის ყოველი აუერი, მოსახვედრად მოყოლებული, და თვალზეთა შეფიქვლი კაის სახლის მიგება. კაისა და მის ცოლს მერტმეტად ეშინოდათ კომერსანტ ქეხს: ვახტურებულ გულზე მას შეიძლო კარგა მაგარად შეეხურებინა ცოხით ცოლქანარი, თუ არა და მთელი სოფლის ვასაგონად ოჯახისათვის თავი მოეჭრა. ამიტომ მუდამ, როცა მოსახვედვი მათივე ნელი ნაბიჯით მომავალ ქეხს მოჰკარგდნენ თვალს, კაის ცოლი ინდურებოდა და თავს ღიბით დასვა ხრდალს...

— ო, კი, ვინ მომბრძანებულა, კეთილი იყოს თქვენი ფეხი... — იტყოდა და მომკვებლად შემაპარავდ, ცოლსასავით: — ვი, რა ექნა, შეეხურებას ცუდი პირი უჩანს, ჰქენი სიკეთე და სიხვედვი პატრეცემულა და ქთანს, თქვენი გულითაღობის იმდენ აქეთ-თქო, იქნებ ერთი წლით კიდევ გადავიწიოს ვალი. ხომ ხედავ, დრო იცვლება, თითქოს უკეთესობისაკენ მიდის საქვე, მერე კიდევ...

ქემე ქოქოსის ჩანჩქიანებურ თავს ხრდალ და დისახალისის ხელისეულზე ამბჰქვირილებულ ვერცხლის ორ ხოას დააჩერებოდა. მერე ბურტყუნიანი იოღებდა და მონეტებს, ქისაში ჩაუშვებდა, ქისას ქანარში გაიზირიდა და ახლა აღარც მის ადარდებდა, უკეთესობისაკენ მიდიდა და თუ არა საქვე და აღარც ის, გადაიხდიდა და თუ არა ერთი წლის შემდეგ მეცაღლ დარჩენილ ვალს.

II

როცა გაეღვიძა, მზე დასავლეთისაკენ გადახრილიყო, მისი ალმაცკური სხივები კიდლის ქუტურჩანებში ახრებდა და სიხანეს ეცემოდა.

ქემე ერთი-ორჯერ გაიზიზრა და წამოიწია: „ო, ზეცურა!“ რა ექნა, ასეთი ვერაულობა ჰქონდა. გაზნორებისას უცლოლებლად ზეცას შეისახვდა აუცილებლად.

გაკვირებულმა მოთავლიერა სახლი. მასპინძლები ვერც კი დაბრუნებულყავინენ. შეიკბუნებოდა წამოჯდა ტახტზე, თვალები მილულა და ფიქრს მისცა თავი.

კაის ოჯახი — სხვა, სხვა, მაგრამ ეგ კი ახსოვდა ქეხს კარგად — მუდამ ცდილობდა ესამოყვებინა მისთვის. პატრონისათვის ვალის აკრეფისას ქეხს ასობით ქიმოჯარზე უწევდა

და მიკეთებდა და ყოველი სახლის კუთხე-კუხეველს ასხოვდა — ქეხის თავში დაყენებული ქეის ძაღლდამ დაწყებულ, ჰურტლის თაროზე დადებულ ტუჩმომტყვიელ ფინგანად. როგორც წესი, ხალხი მუდამ ცდილობდა მის პატრონისკენ და გულის მოგებას. მაგრამ ქემე, რაკი შეატყობდა, ოჯახს ფული არ გააჩნია ან მასპინძლები მუწოწინებდა არ სურთ ორბის გადმობრუნება, იქ სახლში ჩინ-სამი დღით, ხან ერთი კერიითაც კი მოიკალათებდა და მანამ არ მოიცილიდა ფეხს, ვიდრე მათანად მოკრძალებით არ ჩაუყვავდნენ ვალს. მაშინდა მოსიხვად ალყას და თავის გზას დაადგებოდა. აქ, ამ სახლში კი პატრეცემული ბაქანისას ვასასტუმრებელი თანაზნაფილად არ იყო. ეს ამავეი კომერსანტ ქეხს თქვენი სრულიად აღარ ეუქმებოდა. ჰოდა, გრძელდებოდა წლიდან წლამდე ასე, მოკაითხვად ხოლმე ამ სახლს და ვალებზე და გადასახადის ვადაზე კი არ მოჰკარგებოდა ლაპარაკს, როგორც სხვაგან, არამედ, უზრალოდ, დისახალისისაკენ ვასამრჩელოს იოღებდა. ის ვასამრჩელო, ზრდილობისათვის „საქუდარი“, ორ ხაოზე ნაკლები არასულყყოფილა. არა, კი და მისი ცოლი ნიკიტიის ხალხი არ იყო, მას რომ იმავლებიოდნენ და გაურბოდნენ.

დღეს კი ამ ოჯახმა რატომაც არ მოისულვა მასთან შეხება. ნეტა საღ დაღობიერა იმილიდანვე? იქნებ ზაზარში არიან? მაგრამ ზაზარისანაც ხომ ბრუნდება ხალხი ადრე თუ გვიან? იქნებ შორს წავიდნენ სადმე? მაგრამ ახალი წლის წინა დღეს, მიითხინე ერთი, ვინ მოისურვებს ოჯახის დატოვებას?! არა, ნეტა მიინც საღ გაჰქრნენ, ჰა?

ქარის სიოში ქემე მუხს ხედავდა. ჩაბეჭტული და მთლად დამარავლებული მზე ზედ დედამიწასთან ეკიდა. სახლი ისევ და ისევ უკაცრიელი იყო, ის კი არა, თითქოს სიფველიც გამოხეულიყო საღდაც.

მხოლოდ შორს, გუბურის ნაბიჯთან, ხმამაღლა ლაპარაკობდნენ ქალბები და შრილობდა ქოქოსის პალმების ჯგრაყ ჩამოუყვებელი ფითლები. შორიდან კი ნაწყვეტ-ნაწყვეტ შემნასავით ისმინდა ხალხმრავალი სავაქროის ვეგუნა.

ქემე წამოდგა, ტახტზე შედგა. მიითავება საწოლი საწყალიობდა აქირიბდა, დამაპალი ნავივით შექან-შემოქანდა. ქემე უსირცხვილად ჩაითბო შარვალს და ზედ სიხანეზე მოასველა.

საღამო ახლოვდებოდა. გრილდებოდა, თემეცა ჩრდილოეთის ბორბოს ჯერ არ დაებრია. მწუხრის მინდობილი მოკურავდა ნაყოლი. შეიკვებებოდა თან ბრინჯის რეცხვით გათრული ქალების ყავანი და ხრობოცო. ფითრფეხები შეწყვიტეს შრილობ, ის ხმებო მებზობლებს ჩხუბის ხმამ შეესავლა. დღეიდანვე აღდეს ხომ წყავდა ჰქონდათ. უნდა გასწორებულყო მთელი წლის ანგარიში, დაბრუნებულყოი ვალები, შესრულებულყო დანაბრები. ვერ გაუბნდავ, მაგრამ უკვე ისმობდა სატკაცუნოების ხმა. ერთი სიტყვით, ახლოვდებოდა ოცდაათი რეცხვა, წლის უკანასკნელი დღე, ხმაურა, მრავალხმოვანი საახალწლო ღვესასწაული.

კომერსანტ ქეხს მეტი ცდა აღარ შეეძლო. ცხადი იყო, მასპინძლები ამკვირად ემაღლებოდნენ. მაგრამ არც თვითონ დარჩებდა ვალში; ნახევარად ღირს მისი გულის მოსვლა, ქემე ძირს ჩამოვიდა, — ტახტი თუკრბი სათავურის კარივით სწრაფად ჩაითხიწალა, ფეხსაცა წინების მაგილამ კი საწყალიობელი ჰქონდა ადგია და გადღაენადმოქცობა.

ქემე კარში გაიხედა და ცეცხლებელმა ბუქნებთან ყვირობი ხედავდა დანიხა, ისეთი გამხდარი და ვასაცოდავებული, ნიკინები დათვლებოდა.

— დახე, — ჩაბთვლუნა ქემე, — ამთ დახლავს კი ნერწყვილს სის მიმშლით. იქნებ სხვა რამე ვიპოვო სახიერი. წაივიღვინებ და, ჰერ!

საღამოს ჩრდილბმა გამოქება იწყეს. მას კი შინ მისვლამდე და მომზადებამდე პატრეცემულა ბაქანთან უნდა შეეცლო და მოეხსენებინა ყოველივი.

ქემე კიდევ ერთხელ მომოავლო სახლს მახვილი, საქმინი თვალთ, იქნებ რამე ხეირიანი ნივთი შეეპარჩიოთ. მინგაერული ტახტი, კოკლი მაგიდა, წინაპართა საკუთრებელი, ბატარა ფილა სურნელოვანი წერიებისათვის... კედელზე ზონარანი ჩამოკონწილილებული მამბუკის კარდალა წინაპართა ადავებისა და წლისთვის ვასახსენებელი ჩინაფურების შესინახავა... არც სურნელოვანი წერიები ჩინდა სადმე, არც „ოქროს“, ამ სახლში ბალღებისათვის ხედავდა

1 ივლისსებმა ქალაღის ან ფოღესაგან გაყვებულ ბუბაფორული ოქროს მონეტა. ჩვეულების თანახმად, წინაპართა მოხსენების დღეს ამ მონეტებს წინაპართა საკურთხევალზე შემოაწოდებდნენ: წყამდა, რომ წასულები საიჭიოს ამით ნაღდ ოქროს მომოდვედნენ.

საყვარელი „მამალოს“² სურათიც კი არ გვიღია. თითქოს ახალი წელს სულაც არ აპირებდა შემოსვლას ამ არეულობისა და სიღატაკის საუფლოში.

მაგამო კომერსანტი ჯერ საქმიანი კაცი გავხლდა: საკუთიხელოდან ფენჯანი ჩამოიღო და სილა გადმოფრთხა, მერე კედლიდან ბამბუკის კარდალა ჩამოსხნა, ხელჯობთან ერთად ხელში დაიჭირა, ილიაში ფაიფურის ფინჯანი ამოიჩარა და გზას დაადგა. მოსახვევთან რომ მივიდა, მეზობლიანთ ღობესთან შედგა. — ეჰეი, მისპინძელო! — დაიყვირა, — გამომხედ!

ღობის იქიდან ქალმა გამოყო თავი.

— ვერ მერტყვით, სად გაქრა ეს კაი?... —

— ბაზარში თუ წავიდა?

— რას აკეთებს ცოლ-ქმარი მთელი ღღე ბაზარში?

— ეჰ, დეიდა კაი ბარე ერთი თვეა გადასახლდა სიჭიოს, — ჩაეკინა მეზობელს. — იტყობა, კაცი მარტოა ბაზარში ჩაყუდებულ.

ქვის გაკვირვების ნიშანწყალიც კი არ დატყობია. ერთხანს ღღედა, მერე თქვა:

— გახოვთ, როცა კაი დაბრუნდება, გადაეკით, კომერსანტი ჯერ იყო, ბამბუკის კარდალა და ფაიფურის ფინჯანი წაიღო-თქო. იმ ძვილი ვაღლის სანაცვლოდ რომ არაფერი წამეღო, იგ მისგან ფიცის დარღვევა იქნებოდა და წინაბრები აღარ მოაკითხავდნენ ახალ წელს. — ეს თქვა და ქუჩას გაუყვა.

უცებ რაღაცაზე წაიფორბილა. მოიხედა და ნაცნობი ყვითელი ნაგაზი დინახა. ძაღლს, ეტყობა, კომერსანტი ჯერ ქურდი აგონა. უკან გამოვიდგება და უცებ ფეხში ეცა. ბეწვი აბურღმნილი ჭქონდა, თვალები სისხლით ავსებულ. პირიდან დორბლი ჩამოსდიოდა ნაფლეთ-ნაფლეთ.

ქემე ხელჯობი მოიქნია და რაც ძალი და ღონე ჭქონდა, ძაღლს თავში ხეთქა. ძაღლი შეჩბრა, ახლა ხელზე მიეტანა და მკერე კუდამოძუებულმა მოკურცხლა, თითქმის მიწაზე მის-

თრევდა გრძელი, სისხლისფერი ენა. საცერად შეურაცხყოფილმა კომერსანტმა ჯემე ქრილობები დაითვალურთა: ძაღლის კბილები ოდნავ შეხებოდა ბეღის კანს; ფეხი კი, მისი სახელგანთქმული შარვლის წყალობით, სულ ოდნავ იყო გაკაწრული; ნაკაწრიდან ერთი ციკქნა სისხლს გამოიყრინა.

გრილი საღამო იყო და კომერსანტი ჯემს ერთხანს დაუთარა.

კაი რომ შინ დაბრუნდა, კარგა ჩანს მობნელებული იყო. მკვდარ მოკიდებულ ზურგზე ბავშვი მკვდარ მოკიდებული. ცოლის სიკვდილის შემდეგ აღარ იცოდა, როგორ მოეფლოს მისთვის.

სიმართლე რომ ითქვას, კაი კარგა ხნის დაბრუნებული იყო ბაზრიდან, მაგამო მოსახვევის მოახლოებულმა

² ლაპარაკია საბაზრო ჭურთხევებზე, რომლებშიც ვიტანამელები მთვარის ახალი წლის წინ სახლებს რთავდნენ. მამლის გამოსახულება ერთ-ერთი გავრცელებული საბაზრო სიუჟეტი. მას, როგორც წესი, თან ახლავს კეთილი სურვილებით სავსე წარწერები.

ნიმუში

საქართველო
საბჭოთაო

სახლიდან კომერსანტ ქებს სძამაღალი ხვევება გაიგონა და თავქუდმოგლეჯილი გაეცალა იქაურობას. გაეცლებოდა, აბა რას იზამდა! შინ ქესათვის მისათვლად გროში ადარ ეზადა და სასტრეკად ეშინოდა მისი მაჯისმსხო ფორჩაინ ვიხისა.

შინ შესულს რალაც საზნობარი სუნი ეცა და მეზობელთან გაქცა ლამისათვის. ეს ლამაზ, ბრინჯით სავსე ქოთანა და ნარვილა, კომერსანტი ქებს ვიზიტის მოლოდინით შეეშინებულმა, მეზობელთან გადაბალა.

კაი ლამაზ ანთო და შინისაკენ გაიძლიწია. პირველად როდი მალავდა ქონებას მეზობელთან. ჰოდა, იმ მეზობლებმა, ნივთებითან ერთად, სიტყვა-სიტყვით გადასცეს ქებს დანაბარები.

როცა გაიგო, ვალის ამკრეფმა კარდალა და ფინჯანი წაიღო, ავანკალეზულმა კაი ერთი ამოისლუქუნა, მტერი კრინტი არ დაუტრავს, ისე წაიდა შინ, მაგრამ მალე დაბრუნდა და მეზობელს შესჩივლა:

— იცი, მთელი სახლი მოუბინძურებია. კარდალსა და ფინჯნის ვარდა ჩემი გაძალტყავებული ძაღლიც წაუეცნია.

— სამწუხაროა.

— არა მგონია, — უტეხ ჩაერია მეზობლიან ქალი, — ძაღლი იმასთან არ დამინახავს.

— გაჩუმიდი! — შეუტია ქმარმა, — აბა ძაღლს სხვა ვინ წაეყვანა?!

— უბედურებაც ასეთი უნდა! — ამოიხიზა კაი, — დაგრჩით ახლა მე და ჩემი შვილი საახალწლოდ უხორცილ და ესაა...

IV

ახალი წლის მეშვიდე დღეს, საზეიშო ხარდნების წაქცივის კამს კომერსანტი ქე მაგრად გამოილენა, შვილს აუხიზდა, ცოლი გოლანძმა, ჭიოღაზე წამოწვა და იმწამსვე ხვრინვა ამოუშვა.

მაგრამ ჩაძინება და გაღვიძება ერთი იყო.

თავი ისე ჰქონდა დამძიმებული, თითქმის კისერზე დოლაბი ჩამოჰკიდესო. არასოდეს ასე არ შეწუხებულა.

1 საზეიშო ხარდანი — ბამბულის გრძელი ოხი, რომელსაც საახალწლოდ სოფლებში სახლების წინ ამარგებდნენ და ზედ ნახევარმთვარის, თევზის, ცხოველების ფორმის გამოშვარი თიხის გონგებს ჰკიდებდნენ.

შენს მზეს ვფიქვლობთ, მამულო, დაღები გვიდგას მზიანი. კვლავ ისევ ჩამოვდუნდუნებს არაგვი არავიანი!

ვინე შენთვის ავი ინდომა, საფლავეი ნახა ქვიანი;

მტერს გულზე ვგლად ვსობა, დაღები გვიდგას მზიანი.

თუკი ოდესმე დაგჭირდეთ, აბა ვართ დალტყიანი — მტერს შივ თვალგში ჩავეხდავთ, მისეხილთა ელვა-კრიალით!

ლა ნაღვივები. ხელგზე წამოიწია, მაგრამ მგლაეებმა უმტყუნა და ისევ ჭიოღაზე დაემხო.

კრუნხხეებმა დაუფრიახა სხელი. მერე ისევ და ისევ გაუმეორა. ტრევილისავან ღმუოდა. გრილი საღამო იყო, ის კი ოფლად იღვრებოდა.

ცოლმა სცადა კოჭაშერელი არკით დაეუბლა ქმარი, მაგრამ როგორც კი ხელი მიავარა, ხელს ქრეულამ დაუარა, ცოლს ხელი ჰკრა და მოიკლა. კანი ლაქებით დაეფარა, ახლოს არავის იკავებდა, ნიავის წარმოსახვითი შეხებაც კი აგიჟებდა ტრევილისავან.

— კარი დავეტე ახლავე! — უყვირა ცოლს. — დავეტე, გესმის! ეს საზნობარი ქარი მომსპობს მე!

ცეცხლმოკიდებულოვით ეწვოდა სხელი. ტუკილი სულ უფრო უძლიერდებოდა, უცნაურად ამობრუნებული ხელები და ფეხები საშინლად უტყახცახებდა.

შოშოტეკუადაკარგული ცოლი ადგილს ვედარ პოულობდა. თვითონაც არ იცოდა რისთვის, ეზოში გავარდნობდა და მყის უკან შემოვარდნობდა. მეზობლებთან მისგლა ვერ გაეხება — აბა, ვის ეხალისება ამ დღესასწაულზე ავადმყოფთან სირბილი!

ქებს სახე კისრამდე გაუწიოდა. ხელები მოლურჯო-მოწითალო გაუხდა; ამღვრეული, ჩასისხლიანებული თვალები ლამის ბუდეებიდან გადმოსცვივდა, შუაზე გაწყვეტულ ჭიყვალსავით იგრინებოდა, აღისფერი, გარუდებული ენა პირიდან გადმოუყარდა, რალაციით იმ ყვირთელ ძაღლს დაემგვანა, ამას წინათ ქუჩაში რომ დაესხა თავს.

სალამოს ცოლმა ვედარ გაუძლო მისი ტანჯვის ცქერას და ბაზრის მოედანზე ექიმის მოსაძებნად გავიდა.

— ეს რა უბედურებაა! — თავი გადააქანია ექიმმა, როცა მისი ნაამბობი მოისმინა, მერე გაჩუმიდა და დაძინდა.

— თქვენი ქმარი, ეტყობა, ცოფიან ძაღლს დაუკენია. ჩქარა წვიოდეთ, იქნებ ვცდებო კიდევ.

შინ დაბრუნებულ ქალს ქმარი უარესად დაუხვდა. ოდნავადაც აღარ ჰგავდა ძველ კომერსანტ ქებს. გამაგებულს ტანსაცმელი შემოეფხირწა და დედიშობილა გორავდა. მაგარა სიცივის ვედარ გრმინობდა. ცოლი რომ დაინახა, ეტგერა. ქალმა ძლივს გაასწრო კარში. თვითონ ქებს კი ფეხი დაუხსლტა და პალმიდან მოწყვეტილი ქოქოსივით დაასკდა იატაკს. მერევე დღეს მოკვდა. უგონოდ მოკვდა. საკუთარი ხელით გამოიგოტყა ყველი.

ცოლსა და შვილს შინ შესვლა ეშინოდათ და კარიდან იტყობებოდნენ ოთახში.

ვერავინ გაბედა მათი მონახულება. ბა ჯიხანმა ქებს სიკვდილი რომ შეიტყო, ქვრევის იაფი კუმბოსათვის ფული გაუფზავნა.

დასავლავების დღეს ოთხმა მტვირთვამ მხრებზე შეივდა კუმბო და სოფელიან გაიტანა. კუმბოს მარტო ქვრევი მისდევდა ქვითინით, გვერდზე სახელდახლოდ ჩაქმული ბიჭი მივარტყუნებდა. ეტყობოდა, ისიც მამასავით ტანსრული და ჯიხანი გაიზრდებოდა, მაგრამ ჯერ ჯიხივით წერკლი და გამზდარი იყო.

მიჯსოც სანეივი

სასტომ ორმოსთან მუხლომობ-
მული, თვალტრემლიანი ჰაბუჯი თავის მსოფლიო რეკორდისათვის გან-
გებას მადლობას სწირავდა. ტაბლო-
ზე ამაყად ბრწყინავდა მრავალსმეტ-
ყველი ციფრი — 18 მეტრი და 89
სანტიმეტრი.

18 მეტრი და 89 სანტიმეტრი...
რამდენი ძალა და ენერჯია იმალება
ამ ერთი შეხედვით მშრალი ციფრე-
ბის მიღმა. ბრაზილიელი ყოავო
ოლივირას ეს შედეგი თითქმის ნა-
ხევარი მეტრით აჭარბებს სამმაგი
ხტომის ბრწყინვალე ოსტატის, თბი-
ლისელი ვიქტორ სანეივის მსოფ-
ლიო მიღწევას...

ეს ფენომენალური შედეგი ნაჩვენა-
ები იქნა დაუსწრებელ „დეუსში“

და, ბუნებრივია, ნებისმიერ მეტო-
ქეს შეურყევდა იგი მოახლოებულ
ოლივირას და მისი დასახელები
გამარჯვების იმედს.

ოლივირას „ქენგურუს“ ნახტო-
მის შესახებ სანეივმა თბილისში მო-
რივი ვარჯიშის დროს შეიტყო. ვიქ-
ტორი გააოცა ახალგაზრდა ბრაზი-
ლიელის სპორტულმა გმირობამ, ად-
რტაცებული დარჩა და... წვრთნა მეტი
მოხლოებებით განაგრძო, რომ მონ-
რეალის ოლიმპიადაზე თავი არ შე-
ერცხინა.

და, აი, დადგა XXI ოლიმპიურ ას-
პარეზობათა ცხარე დღეები. 1976
წლის 30 ივლისია. ოლიმპიურ სტა-
დიონზე მაყურებელს სახტომი ორ-
მისთვის მიუყურა მწერა. გა-
დამწყვეტი ნახტომისათვის ემზა-

დებინა რეკორდის ავტორი ერთ
ოლივირა, ოლიმპიურ ასპარეზობა-
თა ორჯის ჩემპიონი ვიქტორ სანე-
ივი და ამერიკელი ჯეიმს ჰატი.
მაგრამ იმ დღეს ოლივირას სი-
დაცემულა მუხლებზე ლმერთისათ-
ვის მადლობის შესაწირავად ჰაბუ-
ჯი სპორტსმენი დარწმუნდა, რომ
ამაზეციერს კი არა, მხოლოდ დაუ-
ლაღავ შრომას მოაქვს გამარჯვება.
საქართველოს წარგზავნილი ვიქტორ
სანეივი კი მესამე ოლიმპიური ოქ-
როს“ მოპოვებას ზეიმობდა...

დამთავრდა მონრეალის ოლიმპი-
ადა, ვიქტორ სანეივი თბილისში
დაბრუნდა, სადაც მას ოჯახთან და
ახლობლებთან ერთად ელოდნენ უმ-
ცროსი მეგობრები.

დედაქალაქის 26 კომისიის 92-
ე მიკრორაიონში ერთი კლუბია, აქ
ხშირად იყრიან თავს პიონერები.
ვარჯიშობენ სპორტულ სექციებში,
ესწრებიან სხვადასხვა ასპარეზო-
ბებს... ეს კლუბი ვიქტორ სანეივის
სახელობისაა და აი, სამშობლოში
დაბრუნებული სანეივი უმცროს მე-
გობრებსაც ეწვია და ბევრი საინტე-
რესო რამ უამბო თავის თავზე.

— როცა კი სახელოვან სპორტ-
სმენს ვნახავდი, — ყვებოდა ვიქტო-
რი, — მივდიოდი მასთან, უამრავ
შეკითხვას ვაძლევდი, ხშირად მშობ-
ლიური სიფლიდან, განთიადიდან
ლესელიძის სპორტულ ბაზაში დავ-
დიოდი ხოლმე მათ შესახებდრად:
ჯერ შორიდან ვუთვალავადმედი,
შემდეგ მღვლეავრებას თანდათან
ვძლევდი და, რა ბედნიერი ვიყავი,
როცა გულისმხირად მეპყრობოდ-
ენი.

მერე ვიქტორმა მონრეალის ამ-
ბებიც გაიხსენა. ბავშვებმა კი, თავის
მხრივ, რამდენიმე კითხვა დაუსვეს
სახელომხებილ სპორტსმენს.

— პატრიკეზული ვიქტორ, შიშს
თუ განიცდიდი მონრეალის ოლიმ-
პიურ ტურნირში?

— არ მეგულემა სპორტსმენი,
რომელსაც შიშის გრძნობა არ გამო-
ეცადოს. სარბიელზე გასვლის წინ
უუქველად დიქობ მისალიონელ
ბრძოლზე და ზოჯერ უსიამოვნე
აზრებიც ვძლავებ. სპორტსმენი ამ
შიშის დასაძლევად წინასწარ ფსიქო-
ლოგიურად უნდა იყოს მომზადებუ-
ლი. მაგონდება, მონრეალის ოლიმ-
პიურ სტადიონზე რომ გამოვედი,
ოღნავ შეჯერტი, მაგრამ ეს გრძნობა
მალე დაძაძლიე, საყუთარ თავს ვუბ-
რძანებ: შეჩერილი და გაიხსენე, რო-
ვორ გულმობღვინე მიმზადე
ოლიმპიადისათვის-მეთქი. ერთი
ბრძნული გამთქმეც მომაძლევს

„ასპარეზობაში იმარჯვებს ის, ვინც
შიშს დათარგუნავს“. ერთი სიტყვით,

უცნაური

პეიზაჟი

ირაკლი ხაბაძე,
ბიოლოგიურ მეცნიერებათა
კანდიდატი.

ყმაწვილებო! აქ დაბეჭდილი სურათები არც ფერწერული ნამუშევრებია, არც გრაფიკული, და, ცხადია, არც ტელორი.

ამ ნახატების შესაქმნელად არ გამოუყენებიათ ზეთის, აკვარელისა და გუაშის საღებავები ან ფერადი ფანქრები. მათ დასახატავად გამოყენებულია „მებადის პალიტრა“ (ნახ. № 1). აქ წარმოდგენილი „საღებავები“ მკვლარი და დამტკნარი მცენარის ნაწილები — ფოთლოვანი, გვირგვინის ფურცლები, ქერქი, ფესვი და ღერო გახლავთ. ამ ფერების დასამზადებლად საჭიროა მცენარეთა სამყაროში მოქცეხით შესაფერისი ტონის სრული გამა და ვეცადეთ, ჰერბარიუმის დამზადებისას არ შევეცვალოთ ფერი.

სად დავამზადოთ ეს მასალა?

თუ ჩვენ ყველანი შევსევით ტყეებს, მინდორ-ველებსა და ბაღ-სკვერებს, ნამდვილად დიდ ზიანს მივაყენებთ დედაბუნებას.

საქართველოს ბუნების დიდი მესაიდუმლო ნიკო კეცხოველი თვით ბო-

ტანიკოსებსაც უკრძალავს ზოგიერთი მცენარის ხელის სლბასაც კი.

მამ როგორ მოვიტყუო, საიდან მოვიტანოთ „საღებავები“ ჩვენი უცნაური, სახალისო და ლამაზი ნახატებისათვის? აბა, გაისინეთ, სხვადასხვა წვეულებაზე, ქორწილისა თუ დაბადების დღის აღსანიშნავად მორთმული რამდენი თაიგული და ყვავილწული ამშვენებს ხოლმე, როგორც კი დატყუნება, ამ თაიგულებს სანაგვეში გადაუძახებთ ხოლმე.

სომ შეიძლება ამ ყვავილებს მეორე სიცოცხლე მიანიჭოთ?! აი, აქ რომ ნახატებს ხედავთ, ყველა დამტკნარი ყვავილებისაგან არის „შესრულებული“. შემოდგომაზე ტყესა და ბაღებში და

ყვავილების გამოფენაზე უამრავი მცენარე იყრება.

ამიტომ საჭირო ფერების საძებნელად სწორად ნუ გეწვევით ბუნებას. ცხადია, რომ ბუნებაში ზოგიერთ სარველასაც კი თავისი კანონზომიერი ადგილი აქვს მიჩნეული.

ბუნება საწყობი ხომ არ არის, საიდანაც მარტო გამოვიზიდავთ და სამაგიეროს არაფერს შევმატებთ.

ნამდვილად მისაბაძია ქ. ტულის მცხოვრების გორსტინის, მცხეთელი მამულაშვილის და სხვათა მავალით — ისინი თავიანთი ეზოს კვლებში ამრავლებენ ყვავილებს და შემდეგ ტყეში ფადააქვთ.

თუ როგორ უნდა ჰერბარიუმის გაკეთება, ეს თქვენ ბოტანიკის გაკვეთილ-

ბიდანაც კარგად იცით. ჰერბარიუმისათვის მარცხ უმჯობესია საცვილოური საშრობი ქაღალდი. უკიდურეს შემთხვევაში — გახუთის ქაღალდი. გასაშრობ ნიჟმებს დილა-სადამის უნდა უცვალოთ შუა საცები. ქაღალდის ბაღდში მაგრად შეკრული ჰერბარიუმი კარგად მრუბსა-ნიავოზე. მეტისმეტად ტენიანი და მცხუნვარე ადგილი არ გამოადგება. რიდეის უკვე გამშრალი „სალეხავები“ მზად გექნებათ, თავდაპირველად მედი-ლიათ შეასრულოთ სრულიად მარტივი ნახაზები და ნახატები, თუნდაც „პალიტრა“ (№ 1 ნახატი). სახატევი რვე-ლის ფურცელი მუყაოზე დააწყებთ, შემდეგ ფანქრით იგივე გამოსახულება გადითანეთ სხვა ფერის ფურც სქელ სახატავ ქაღალდზე. „პალიტრა“ მუყა-ოიან ქაღალდზე დააკარით და სხვა-დასხვა ფერის ვარდის ფურცლებით ან-და სხვა მცენარეთა შესაფერის ნაწი-ლებით შეაქეთ.

ასევე ადვილია მორე და დანარჩენი აქ მოთავსებული ნახატების შესრულება, სადაც გამოყენებულია მარადმწვანე ჭანჭყატიც სხვადასხვა ფორმისა და ფერის გადმობრუნებული ფოთლები. მუ-ქი ფერის ფოთლებიდან ბაღის ხეიარი მცენარეები ტაბაკა ან ჯიქა; მიწითა-ლო, კიდევკლიანი ფოთლები — მარაღ-ფოთლოვანი კოჭახური და სხვ.

გაცილებით უფრო რთულია პორტ-რეტების ხატვა. აქ წინასწარ უნდა მო-ხაზოთ ფანქრით სახის ზუსტი ნაკეთები და პირველ ხანებში სცადოთ ხატვა მხოლოდ ორი ფერით. სახისათვის თე-რი: ტუტტი, ვარდი, ასკილი, ვეკალიბ-ტი, ლუნარია, ვერცხლისფერფოთლა ფშატი. მუქი ფერებისათვის (თმა, ტან-საცმელი) კი შეიძლიათ გამოიყენოთ: წითელფოთილა ტყეშალი, იაპონური აუკუბა, ხავერდის ვარდი, ლონიყვას ფოთლები (გადმობრუნებული), გე-ორგინის მუქფერებიანი გვირგვინის ფურცლები და სხვ. უამრავი ასეთი მა-სალა მითოივება ბუნებაში სარველა ბალახებიდან დაწყებული კულტურულ მცენარეებამდე: ყაყაი, დადა, სინტ-რი, შროშანი, კესანე, ია, ზიზილა, ფთი-რი, ძმერხლი, ჩიტვაშლა, უკუნა, ზაფარ-ნა, ენქელა და სხვ.

მოწითალო ფოთლებიანი მცენარე-ებიდან გვხვდება: არყის ხე, წიფელი, თელა, რცხილა, მუხა, ნეკერჩხალი, ატა-მი, ღოდნოშო, კოწახური, ალუბალი,

ჭანჭყატი, თხილი და სხვა მრავალი. ჭრელფოთლიანი მცენარეები წიწვოვა-ნებიც არის და ფოთლოვანებიც: ღაჯო-ნისი კვიპაროსი, ტუნა, ღვია, ცრუჯა-ცია, ყიფელი, თელაშუმი, მუხა, ნეკერ-ჩხალი, სოფორა, ჭანდარი, ტიჭასი ხე, იაპონური კომში, კომპიტი, კოჭახური. დეიცია, პორტუნზია და სხვანი.

საქართველო
შენათვისა

ლუზნი

ლუკონი

კვირი

ცხოველებზე შექმნილი ზღაპრების რაოდენობით მელას ვერც ერთი ცხოვე-ლი ვერ შეედრება. დედამიწაზე არ არ-სებობს ხალხი, რომ არ ჰქონდეს ლვე-ნდები და თქმულებები ყველასათვის ბავშვობის ასაკიდანვე კარგად ცნობილ შელაკაულებზე. ზღაპრებსა და იგავებში იგი ეშმაკი და ჭკვიანი ცხოველია.

ამ ბოლო დროს მეცნიერებმა საკმა-რისად შეისწავლეს ამ ნაღრის ცხოფე-რის ნირი, ბიოლოგია, ქვეყნები და აღ-მოჩნდა, რომ სინამდვილეში მელა არც-თუ ისე ეშმაკი და მოხერხებული ყოფი-ლია; მას ბევრი მტერი ყავს — აღა-მიანი თუ მტაცებელი ნაღრ-ფრინვე-ლი. ცხოველთა სამყაროში ის არც გა-ნსაკუთრებული ადვილებით გამოირჩე-ვა და არც ძალით; არსებობისათვის ბრძოლა აიძულებს მოქნილიც იყოს, ფრთხილიც და ეჭვიანიც.

მელას ვხვდებით მთელ დედამიწაზე. განსაკუთრებით ბევრია იგი სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების მახლობელ მერხერ ტყეებში. ასეთი ადგილები ყო-ველთვის მდიდარია სხვადასხვა მღრ-მწველებით, წვრილი ფრინველებით, მწერებით, რაც მელეების ძირითად სა-კვებს შეადგენს.

ყველაზე დაბნასათიებელი მელის გარეგნობაში მისი ფუმუღა კუდაა, რომელსაც ის ხან ეფხვის ნიშანივით აიშფის, ხან გვერდზე გახუნეავს, ხან-აც, თუ დაღლილია, მიწაზე მიათარებს. სირბილის დროს კუდი საჭის დანიშ-ნულებას ასრულებს. კურდღელს გამო-დგენებული მელა სისწრაფეს ნახტომე-ბით ავითარებს. ამ დროს კუდა პირი-ზონტალურად არის გაშფერილი; როცა კურდღელი მოულოდნელად გვერდით ნახტომებს აკეთებს, მელა ძალივით როდი ტყუფდება, იგი მაშინვე სათანადო მზარეს მოღრეცს კუდს და მისი დახმა-რებით წინ კი აღარ გაირბენს, შემობ-რუნდება, კუთხის მოსტრის და მსხვერ-პლიც მის კლანჭებშია.

მელას ერთდროულად აქვს მგლისა და ძაღლის მთელი რივი ნიშან-თვისე-

თაბაშირის
კალაღი *

იაპონიის ქალაქ კობეს მეცნიერებმა თაბაშირისაგან მიიღეს ცვესლგამძლე ქალაღი. ახალი ქალაღი სამრეწველო აირების გაუმენდის თანანაწარმია. ჩვეულებრივ გამწმენდ დანადგარებში სმარობენ კირს, რომელიც ნთქავს ბოლში არსებულ გოგირდს და თაბაშირად იქცევა. იაპონელმა სპეციალისტებმა შეცვალეს გამწმენდი დანადგარის კონსტრუქცია და მოათავეს მასში სპეციალური კატალიზატორი, რის შედეგადაც წარმოქმნა დაიწყო თაბაშირის კრისტალების ორმა სახეობამ: ნემისმაგვარებმა და სვეტის მაგვარებმა. ნემისმაგვარი კრისტალების 200-დან 800 გრადუსამდე გახურებისასგან მიიღება თაბაშირის ბოჭკო, რომელიც არ იწვის და წყალში არ იხსნება. სწორედ ამ ბოჭკოსაგან შეიძლება ქალაღის დამზადება.

საკონი ბენზინის
აპეში *

მას წინათ პაროზის ქუჩებში ვაიარა რამდენიმე მსუბუქმა მანქანამ და ერთმა ავტობუსმა, რომელთა ბენზინის აპეში დამატებული იყო სინთეტიკი საპნის თვისების მქონე ნივთიერება. რა მიზნს ისავლენენ მეცნიერები, როცა ასეთ ცდას ატარებდნენ? როგორც გამოიკვავ, ბენზინთან შერეული აღნიშნული საპნისმაგვარი ნივთიერება საწვავის წვეთებისა და ზეთისაგან ასუფთავებს კარბიურატორს, სა-

დაბლოვებულა, გრძელი, წაწვეტებული სახე მტკიცელებს ამ ნადირის შესანიშნავ ყნოსვის უნარზე, ხოლო დიდი, დაცქვეტილი ყურები კი — მახვილსმენაზე.

მელამ ნადირობაც თავისებური, სხვა ცხოველებისაგან განსხვავებული იცის: მედარებით მოკლე და სუსტი კიდურების გამო მგელივით სწრაფად ვერ დარბის, ამიტომ მსხვერპლს ახლო მანძილამდე კატასავით ეპარება, შემდეგ კი მოულოდნელი ნახტომით ესხმის თავს. ასეთი ნადირობისათვის არ არის საგაოდებული ჯგუფად გაერთიანება; ამიტომ მელაც კატისებრთა მსგავსად ერთეულად ნადირობას აძლევს უპირატესობას.

მრავლდებიან მელიები ვახსხულოებით; სოროს ისინი თვითონ თხრიან, ზოგჯერ კი მარჯის მიტოვებულსაც ვეპატრონებიან.

შთამომავლობის აღზრდაში ორივე სქესის მშობელი ერთნაირად მონაწილეობს. წამოზრდილი მელაკედები სოროს მახლობლად დამოუკიდებლად იწყებენ ნადირობას. ამ დროს მათ ფხიზლად ადევნებენ თვალყურს მშობლები. დამით მთელი ოჯახი კვლავ სოროში ბუბი, კატის ზოგიერთი ბიოლოგიური თავისებურება. მოძრავი სველი დინგით

იცრის თავს.

მელა ძვირფასი სარეწო ობიექტია — იძლევა მაღალხარისხის მუწეულს. განსაკუთრებით ძვირფასია მოვერცხლისფრო შავი მელიები, რომლებიც ბუნებაში იშვიათობას წარმოადგენენ და ბუწვეულის ბაზარზე გაიცლებით ძვირად ფასობენ. ფართო გაქანება მიიღო ძვირფასბუწვიანი (შავი, თეთრი, ვერცხლისფერი) მელიების ხელოვნურად მომრავლებამ. სელექციის ეს დარგი კარგად არის განვითარებული ჩვენში, კერძოდ, საყოველთაოდ ცნობილია დაბა ბაკურიანის მელიების საშენი ფერმა.

ზაინი, რომელიც მელას შინაური ქათმის განადგურებით მოაქვს ეს ხდება ისეთ ფერმებში, სადაც ფრინველის დაცვა სათანადო სიმაღლეზე ვერ დგას), ერთიად ნაწლავურდბა მისი ძვირფასი ბუწვი და, მეორე მხრივ, ბუნებაში მისი სასარგებლო საქმიანობით — მელა მინდვრის მაგნებლების, მორღნელების დაუძინებელი მტერია. ამიტომ მისი დევნის არავითარი რეალური საფუძველი არ არსებობს, გარდა ერთი შემთხვევისა, როცა ეს ნადირი ცოფის ბაცილებით უნებლედ მატარებელი ხდება.

არნ. ზაზაშაორი,

ბიოლოგიკი მიცნიერებთა კანდიდატი.

რჩევებსა და სადინარებს. სუფთა კმდეები კი თავის მხრივ ხელს უწყობს საწვავი ნაერთის გამდიდრებას და უფრო სრულ წვას. გამომართლებულ აირებში აღებული მთავარი ნაერთების რაოდენობა და ბენზინის ავტო-გონიშის მიუხედავად მრავლის სიმძლავრე აღინიშნება. აღნიშნული ნაერთი, რომლის შემქმნაზეც მეცნიერები ათ წელზე მეტ ხანს მუშაობდნენ, მალე ბენზინის ჩასახსნელ ყველა სადგურში გაიყვლება.

მს მოხდა მალაპატაგოში *

ამ ცოტა ხნის წინათ მადაგასკარზე გიგანტური მეტეორიტი ჩამოვარდა. მის ვარდნას თან ახლდა ატმოსფეროს კაშკაშა ნათება. ვიდრე მიწაზე დაეცა, ის ვერსად, მეტეორიტი ერთ დეკაო-მეტრის სიღრმეში დაიჭრა და მისი ნაწილი 240 მეტრი დიამეტრის გრატური ამოთხარა. აქტივანარევიდან 400 კილომეტრის მოშორებით უკვე დაიწყო მუშაობა სამეცნიერო ექსპედიციამ.

ეპიტარის თანამგზავრები ჰინსლით პარისა და ვარსკლავი *

რამდენიმე წლის წინათ იუპიტერის ორ უდიდეს თანამგზავრზე, ევროპასა და განიმედზე, შუქსაშუქტრის ინფრარითიულ სფეროში დააკვირვებამ მთულოდნული

შედგენი აჩვენა. აღმოჩნდა, რომ ამ ციურ სხეულებზე არის გაიხილული წყალი. სულ ახლახან ეს აღმოჩენა დადასტურდა რადიოლოკაციური მეთოდით. ევროპისა და განიმედის ზედაპირი ნამდვილად დაფარულია რამდენიმე მეტრი სისქის ყინულით.

ბმის ბიოგრაფია *

ვარშავის მიდამოებში ამ ბოლო წლებში ჩატარებულ გამოკვლევით კვლევების მუშაობის აღმოჩენილი იქნა ახალი კვალი ვარშავის ტბისა, რომელიც ამ ადგილზე 150 ათასი წლის წინათ არსებობდა. გეოლოგებმა აღმოაჩინეს კალაპოტები უძველესი მდინარეების, რომლებიც ტბაში ჩაედინებოდნენ, ხოლო ტბის გაბრუნის შემდეგ მდინარე ვისლას შენაკადებად იქცნენ.

მრავალშრიანი სპერსკაში *

უთუოდ შევიზინავთ, რომ წყალგამტარი საგონაჯი, რომელსაც პანელური სახლები მშენებლობისას ხმარობენ, ფერით არ ესადაგება პანელების ფერს, რაც შენობას შესაბამისად უფუჭებს. ვარშაველმა ქიმიკოსებმა შექმნეს საიზოლაციო შემადგენლობა, რომლის შედგენა ყველაფერად შეიძლება. ამას გარდა, ხარისხით იგი ამაზედ არაფერს შემადგენლობას გაცილებით სჯობს.

ქველი ინკების არსები იმუშავებენ *

ბევლი ინკები, რომლებიც ოდესღაც თანამედროვე პერუს ტერიტორიაზე სახლობდნენ, ისტორიაში შევიდნენ, როგორც გვებე-

როულა არქიტექტურული ანსამბლებისა და რთული საინჟინერო სისტემების შემქმნელი. ქველის მთელი რაიონებში ახლაც შეიძლება ამ უნიკალური ძეგლების ნახვა. სწავლულმა ზადაწვიტის გამოყენონ არხიერით შემონახული აზი და მექანიკური დანადგარები მითან უძველესი ტექნიკაზე წყლის გადასატანად.

პირველ პროექტს ხორცი შეესხება ურუმბას ახლოში — 1982 წელს ხდომლობიერ გლეხები წყალს მთის მდინარეებიდან მიიღებენ.

სმმზ, ბაქანსალში! *

დასავლეთგერმანულმა ფირმა „ბაიერსა“ შეიმუშავა მეთოდი, რომელიც საშუალებას იძლევა სიცოცხლე გაუხანგრძლივოთ ბებერ, დაავადებულ ხეებს. სის შეტანის ფულურებისა და დახინებულ ადგილებს ამოკვებენ პოლიურეტანის ჭაფით. ჭაფი გამაგრდება და დაიცავს ხეს დალოებისა და მავნე მწერებისაგან.

სტრატოლოგები ბორბანდის ბარში *

ბოლოს და ბოლოს ასრულდა ყველა იმ ადამიანის ოცნება, რომელიც როდისმე მჯდარა კბილის სამკურნალო კაბინეტის საგარეშოში.

ინგლისელმა სპეციალისტებმა შეიმუშავეს კბილის გარეთის მკურნალობის სრულიად ახალი მეთოდი: ავადყოფ კბილებს პლუმბს კი არ უკეთებენ, არამედ რამდენიმე დღის განმავლობაში რეცხენ საკანკაბო მინერალური ხსნარით. ყოველდღიური პროცედურის ხანგრძლივობა

10 წუთია. გაჯერებულ სხნარი გამოხრულ კბილებზე წართხების კოსტოლანს, რომლებიც თანდათანობით ამოკვებენ მთელ კარიესს. ამასთან ერთად ეს ხსნარი სპიზის მიკრობატერიებს, ჯანსაღ კბილებზე ხსნარი არ მოქმედებს. ახალი მეთოდის შემსუბუქების შედეგები ფრიადასამაყოფილებელი აღმოჩნდა.

როგორი იქნება კლიმატი? *

მეტეოროლოგები აღნიშნავენ, რომ რამდენიმე ათწლეულის განმავლობაში უკველოდ სტაბილური კარიბის კლიმატი შეიძლება აღიზარდოს. მათი შედეგად ჩვენი პლანეტა შედის ექსტრემალური სინოტიკური სიტუაციის ზონაში. ინგლისელი კლიმატოლოგის პიუბერტ კლიმბის აზრით, ეს ბუქების კაპრიზი როდია.

აი აისხნება ცნობილი სათბურის ეფექტით. თუ ტემპერატურის აწევის ტენდენცია შენარუნებული იქნება, მაშინ 2200 წელს მოსალოდნელია საშუალო ტემპერატურის 6 გრადუსით აწევა... იმ დროისათვის დედამიწაზე იქნება ისეთივე კლიმატი, როგორიც იყო 70-100 მილიონი წლის წინათ, როდესაც იწყეს პლანეტაზე დინოსაურები მუფობდნენ.

იტალია
„დაიპირი უმნი ადგილი“

მოთამაშები წრეს კრავენ. წამყვანი („დედა“) წრეს გამოფეცავს, სირბილით ჩაუღვინებს წრეში მდგომთ, ერთობა მოთამაშეს მხარზე ცხვირ-სახოს შეატოვებს და ვარბის. ეს უკანასკნელი ადგულს მოსწყდება და სწინააღმდეგო მიმართულებით გაიქცევა. ამასობაში მათ ადგილებს წრეში მდგომი სხვა ბავშვები იკავებენ. „დედამ“ და ცხვირსახოციანმა მოთამაშემ უნდა მოხაზონ და დანიკრონ თავ-თავიანთი ადგილი. ვინც უადგილოდ დარჩება, თამაშს ის აგრძელებს.

„აიღე ალაში“

ერთმანეთისაგან 6-7 მეტრზე ორი პარალელური ხაზი გაივლება. ხაზებზე თანაბარი რაოდენობით ღებებიან ბავშვები (5-8 კაცი), თითოეულს თავ-თავის ნომერი აქვს (პირველი,

მეორე და ა. შ.) ხაზებს შორის ცენტრში დგას „დედა“, ხელში ალამი უჭირავს. როცა „დედა“ რომელიმე ნომერს დასახელებს, ორივე მხრიდან მისკენ გამოქცევიან ამ ნომრით მოთამაშე ბავშვები, რომელიც დასაწყობებს, ალამს ათამივებს „დედას“ და თავისი ადგილისაკენ ვარბის, მეორე უნდა დაეწიოს მას და ეცადოს ალამი წაიღვას. თუ ბავშვი თავისი ხაზის გადარბენას მოასწრებს, ქულას იღებს. აიდ გრძელდება თამაში, ვიდრე რომელიმე გუნდი ქულათა წინასწარ დათქმულ რაოდენობას არ მოაგროვებს.

კუბა
„თამაში-ცეკვა“

მოთამაშეები ორ გუნდად იყოფიან და ერთმანეთისაგან 3-4 მეტრ მანძილზე ჩარიგდებიან. „დედა“ მათ შუა დგას. რიგებში მდგარი ბავშვები მღერაინ ნებისმიერი ეროვნული სიმღერის მელოდიას და თან

ტაშს აყოლებენ „დედას“ ცეკვას. მერე რიგებიდან ვინმეს ჩირჩხეს საკეცეკოდ გამოიძახებს და წყვილად ცეკვავენ; ცეკვის დამთავრების შემდეგ „დედა“ თავისი მეწყვილის ადგილს იკავებს, ის კი სხვა მელოდიად განაგრძობს „თამაშ-ცეკვას“.

კოლონოი
„მინ დასწრებას“

ბავშვები ორ გუნდად იყოფიან და წილი-წილი მჭირივებად სსდებიან. წინ გუნდის მეთაურია. გუნდებისაგან 5-6 მეტრის მანძილზე დგას „დედა“. როცა „დედა“ რაიმე საგნის დასახელებს, ორივე გუნდიდან უნდა გამოქცენენ ბავშვები, თავ-თავიანი გუნდის მეთაურს ეს საგანი გამოართვან და „დედას“ მიუბრუნონ. თამაში იქამდე გრძელდება, ვიდრე „დედა“ საგნების დასახელებას არ შეწყვეტს. მერე საგნები გააღივლება და იმისდამხივლვით, თუ ვინ მეტი მიიტანა „დედასთან“, გამოვლინდება გამარჯვებული.

ს ა კ ი ა ქ ა ნ ი

ჩხბიანი მ. — ჩემო სკოლავ (ლექსი) ვარკ 2	წ ე ბ ო ბ ა ა ნ ბ ა ნ ი — ეგოიზმი 19
ფანილოძე ნ. — უბის წიგნაკში ჩანიშნული მისამართები (ნარკვევა) 1	ა ა ბ ი 21
ასლაბაურიშვილი ვლ. — ხევში ნიაღვარი მოდიოდა (მოთხრობა) 8	ს ზ ა ი ბ ტ. — ვალებს ამკვივ (მოთხრობა) 22
იპარაშვილი მ. — მოვიარე საქართველოს გზები (ლექსები) 8	ღ მ ნ ბ ა მ ბ ა მ — სიზღარე (ლექსი) 25
მრამიშვილი ზ. — საქართველოს სსრ ეროვნულ-სახელმწიფო და აღმინისტრაციულ-ტერიტორიული წესობება (წერილი) 10	ქ უ ნ ი ა ნ ი მ. — ვიქტორ სანევი (წერილი) 27
ბუხაშვილი ნ. — საზღვარზე ისევ სიმშვიდე (ნარკვევა) 12	ქ ა ლ დ ნ უ რ ი ს ს ა რ კ ე 27
მ ა რ ი ა ბ ა რ ა თ ა შ ვ ი ლ ი (დაბადების 70 წლისთავი) 15	ხ მ ა ლ ბ ა მ ი რ. — უცნაური პალიტრა (წერილი) 28
ბალაშვილი ბ. — ვინ მოკლა მგელი? (მოთხრობა) 16	ბ უ ნ ე ბ ი ს კ ა რ ი — ვეგეკარი არს. — ჩვენი ზღაპრების გმირი (წერილი) 29
	ს ა ი ნ ტ ე რ ი ს ს ა ხ ა ხ ლ ე ნ ე 31
	მ ს ო ფ ლ ი ს ბ ა ვ შ ვ ი თ ა თ ა მ ა შ უ ბ ი 32
	ც ხ რ ა ლ ე ტ უ ლ ო ვარკ 33

ბარბანის პირველი გვირგვინი მხატვრობა ქ ე ს ო ც ა ბ ა მ ი ს ა.

სა. კვ ცვ-ის გამომცემლობა

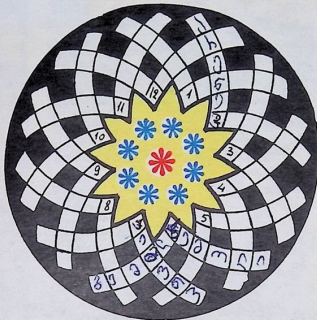
მოთავარი რედაქტორი ბაზულია შვილია.
სარედაქციო კოლეგია: დორე პალაპორი, ზურაბ ლუგაშვილი (მ/მე, მდივანი), ზურაბ ლომიძე, ბაიურ ზონიშვილი (მხატვარი-რედაქტორი), გიორგი ქლინაძე, ნორა შავანაძე, სიმონ შავშიანი, ლეონ იმპანაია, ზურაბ პუშკერიძე.

სა. კვ ცვ-ის გამომცემლობის სტამბა, თბილისი, ლენინის ქ. № 14
 «ПИОНЕРИ», на грузинском языке. Издательство ЦК КП Грузии
 Типография «ავტო» ЦК КП Грузии, Тбилиси, ул. Ленина № 14.
 გადართვა სასაწყობოდ 26/VI-78 წ. ხელმოწერილია დასაბუთდა 14/IX-78 წ. კალაღის უფროსობა
 60X90/7. ფისკალი ნაბეჭდი ფურცელი 4, საბარცეფო-საგამომცემლო თამბი 5,მ.
 შეკვ. № 2123 ტრ. 148,00ა. უფ 06811.

ფაბი 20
კაბიკი

ჩ რ ე ა ქ ი ე ა მ ი უ ე მ ო ს უ ლ ი მ ა მ ა ლ ე ნ ა ვ კ ო რ ა რ ე ს ა რ უ ბ რ ნ ღ ე ბ ა მ ა.

თბილისში მცხოვრებ ავტორებს პასუხი წერილობით არ ეცნობებათ.

საბთის ისრის მოძრაობის მიმართულაბით:

1. იუგოსლავიური ფულის ერთეული;
2. ორთქლის მანქანის ცილინდრის შესაწეით;
3. მართკუთხა სამკუთხედის გვერდი;
4. ხარებთან ბრძო-

5. ელექტრობის რაოდენობის საზომი ერთეული;
6. ბგერის ნახევართონით დადაბლების ნიშანი;
7. საბჭოთა საბავშვო მწერალი;
8. ფოტოფირის ბუდე;
9. ჭაობის ფრინველი;
10. საპერო-

ბილე, ანუ? 11. სისხლის თხევადი ნაწილი; 12. დიდი გერმანელი პოეტი.

საბთის ისრის მოძრაობის საფინანსოდავრო მიმართულაბით:

1. შესაძის გამომრიცხველი ორი მოპირდაპირე ლეზულეუბა;
2. პლანეტა;
3. ამერიკელი მწერალი;
4. ლირის მსგავსი მუსიკალური საკრავი;
5. ჭიდაობის სახეობა;
6. ლეგენდარული შინაარსის ლექსი;
7. იაპონური ეროვნული ტანსაცმელი;
8. ქალაქი დასავლეთ გერმანიაში;
9. ჰორიზონტალური კუთხეების საზომი ხელსაწყო;
10. შუა საუკუნეების ოქროს ფული ევროპის სხვადასხვა ქვეყანაში;
11. ელექტროული წრედის ორი ბოლოდან ერთ-ერთი;
12. ძალის რიბაში სავარჯიშო იარაღი.

ლია ჟარინოვილი, თბილისის 55-ე სკოლის IV კლასის მოსწავლე.

გამოსტანა

თვითონ შეის და თვითონ ლეწავს, არ გეგონოთ კომბაინი, სულდგმულია, ზამთარს ხვდება, სარჩოთი და მყურდრო ბინით.

აღ. ნაშრობაჲ

შუბარდა

გამხმარი შამბის ლეროა, გეცოდინება, მათე. ანბანის ასო მეთვე სიტყვის შუაში ჩართე. რომ არაფერი აგწაპნოს, ცტა სიფრთხილედ გმართებ

შ. ამირანაშვილი

პასუხი: 1-ში ომთავარულ „სხრატულულა“

კრისკორდი

- შ ვ ი უ ლ ა დ: 1. ავლაბარი; 2. ბოლონი; 3. ტალინი; 4. გრეტკო; 5. ბროსე; 6. წერეთელი; 9. სიონი; 10. რომეო; 18. კაიშაური; 19. ოკამი; 20. ბირმა; 21. გენერალი; 26. ჰიუგო; 27. მიმინო; 28. ლისტი; 29. ისკრა.

- თ ბ რ ა ზ უ ლ ა დ: 7. იარა; 8. ისიდორე; 11. ეული; 12. ჩია; 13. ეზო 14. ნეიძე; 15. ფიციე; 16. ოლია; 17. აკილი; 20. ბორგი; 22. კიციე; 23. არი; 24. ნოე; 25. ვენა; 26. შიმლაი; 30. რაქი.

გამოსტანბი

1. კენერუ
2. ჰორიზონტი
3. მარალი

რამდენ წლისაა თითოეული?

ერთი ძმა 7 წლისაა, მეორე — 3-ისა, დანარჩენი ორი თითო წლის ტყულები არიან. $7 \times 3 \times 1 \times 1 = 21$

რამდენ ფართობაა ხალხბოს ძროხა?

ძროხა შემოღობილი საქოვრის მთელ (100%)

ფართობზე ბალახობს. მართალია, ძროხას ჭაჭვი აბია, მაგრამ ამოცანის პირობაში არ არის ნათქვამი, რომ ჭაჭვი პალოზეა მიბმული, ამიტომ ძროხას შეუძლია მთელ ფართობზე, სადაც მოესურვება, იქ მოძოვოს ბალახი.

რებუსი შეადგინა ციური ცინცამე, ხელვაჩაურის რაიონის ჩაისუნის საშუალო სკოლა VIII კლასი.

130/150

1987
საქართველოს
განათლების
მინისტროს

И Н Д Е Т